

„DNB Latvijas barometra” apraksts

„DNB Latvijas barometrs” ir Latvijas iedzīvotāju noskaņojuma, viedokļu un attieksmes pret dažādiem sociāliem, ekonomiskiem u.c. jautājumiem pētījums, kurš ietver arī dažādu sfēru pazīstamu ekspertu vērtējumu un cēloņsakarību analīzi.

„DNB Latvijas barometrs” tiek veidots katru mēnesi, un tajā tiek pētītas konkrētā brīža aktuālākās norises. Paralēli katrā no aptaujām sabiedrībai tiek uzdots arī indikatoru jautājumu kopums, kas norāda uz vispārējā sabiedrības noskaņojuma izmaiņām.

Dati tiek iegūti SKDS Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju aptaujā, veicot tiešās intervijas respondentu dzīves vietās. Ar stratificētās nejaušās izlases metodi katru mēnesi tiek aptaujāti ne mazāk kā 1000 respondenti vecumā no 18 līdz 74 gadiem visā Latvijā. Izlase ir reprezentatīva attiecībā pret ģenerālo kopumu. Pētījuma statistiskā kļūda kopējiem atbilžu sadalījumiem nepārsniedz + / - 3% robežas.

„DNB Latvijas barometra” Nr.72 satura rādītājs

Informācija par „DNB Latvijas barometru”	1
I DAĻA - INDIKATORI	
Kopējais sabiedrības noskaņojums	3
Tagadnes un nākotnes vērtējums	3
Kopējās situācijas attīstības vērtējums	4
Latvijas ekonomikas stāvokļa vērtējums	4
Ģimenes materiālā stāvokļa vērtējums	6
Iespēju atrast labu darbu vērtējums	7
Valdības darba vērtējums	7
II EKSPERTU KOMENTĀRI PAR INDIKATORIEM	
Margarita Dunska, Arnis Kaktiņš, Agnese Rutkovska, Ieva Strode, Ojārs Skudra, Pēteris Strautiņš	8
III DAĻA – POLITIKA	
Uzskati par iedzīvotāju iespējām kontrolēt politiku darbību	12
Uzskati par pārmaiņām pēc Saeimas ārkārtas vēlēšanām	12
Izvēles, par ko balsot, kritēriji	13
Valdības darba prioritātes	13
Prognozes par situāciju 12.Saeimas laikā	15
IV DAĻA – EKSPERTU KOMENTĀRI PAR POLITIKU	
Margarita Dunska, Gundars Jankovs, Valts Kalniņš, Iveta Kažoka, Ilga Kreituse, Agnese Rutkovska, Andris Saulītis, Ojārs Skudra, Ieva Strode, Valters Ščerbinskis	16
PIELIKUMI	
Aptaujas tehniskā informācija	21
Aptaujā izmantotā anketa	22

„DNB Latvijas barometra” Nr.72 vajadzībām veikto aptauju tehniskā informācija

Aptaujas dati iegūti pētījumu centra SKDS Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju aptaujā laika posmā no 08.08.2014. līdz 21.08.2014. Ar stratificētās nejaušās izlases metodi, veicot tiešās intervijas respondentu dzīves vietās, tika aptaujāti 1002 respondenti vecumā no 18 līdz 74 gadiem visā Latvijā.

I DAĻA – INDIKATORI

„DNB Latvijas barometra” Nr.72 galvenie rezultāti

2014.gada augusts iezīmējas ar iedzīvotāju noskaņojuma pasliktināšanos. Dramatiskākais kritums vērojams Latvijas ekonomikas vērtējumā – ievērojami negatīvāk nekā pirms mēneša augustā ir vērtēta gan pašreizējā situācija, gan tās izmaiņas, gan attīstības prognozes.

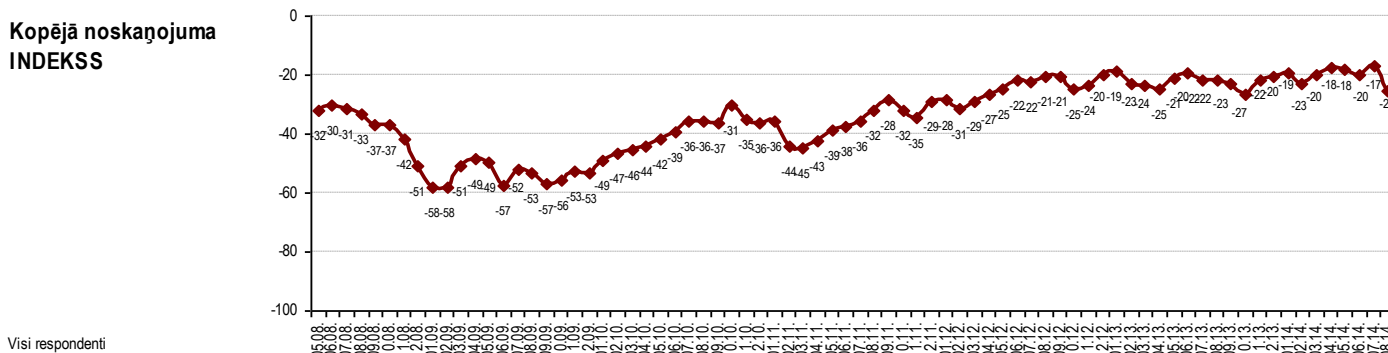
- Viedokli, ka **situācija Latvijā kopumā attīstās** pareizā virzienā, pauda 25%. Biežāk tika norādīts, ka situācija kopumā attīstās nepareizi (53%). Kopējās situācijas attīstības vērtējuma indekss augustā ir samazinājies no -17 līdz -28, kas ir lielākais 2014.gadā novērotais kritiens.
- Arī **pašreizējā Latvijas ekonomikas situācija** augustā ir vērtēta kritiskāk nekā jūlijā: to par labu uzskatīja 4%, savukārt par sliktu – 56%. Pašreizējā ekonomikas stāvokļa vērtējuma indekss ir nokritis no -29 jūlijā līdz -34 augustā.
- Lielākais kritums „DNB Latvijas barometra” pētījuma vēsturē (kopš 2008.gada) ir vērojams iedzīvotāju Latvijas **ekonomikas stāvokļa izmaiņu vērtējumā**: no -6 jūlijā līdz -27 augustā.
- Arī savās prognozēs par **ekonomikas stāvokļa attīstību pēc gada** iedzīvotāji augustā bijuši kritiskāki nekā jūlijā. Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības indekss augustā ir pasliktinājies līdz -13 (jūlijā tas bija +2).
- Raksturojot savas **ģimenes pašreizējo materiālo stāvokli**, 10% respondentu to vērtēja kā labu, bet 38% - kā sliktu. To, ka ģimenes materiālais stāvoklis ir „viduvējs”, norādīja 51%. Indekss augustā ir -18 (jūlijā tas bija -14).
- Kopumā 19% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju norādīja, ka pēc gada, viņuprāt, viņu ģimenes materiālā situācija būs uzlabojusies. To, ka tā būs pasliktinājusies, atzīmēja 20%. **Ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes** indekss augustā ir noslīdējis zem nulles atzīmes (jūlijā: +5, augustā: -1).
- Nedaudz kritiskāks augustā kļuvis arī **iespēju atrast labu darbu** vērtējums: tās par labām uzskatīja 6%, savukārt par sliktām – 68%. Indekss augustā ir nedaudz noslīdējis līdz -47.
- Pozitīvi **valdības darbu** augustā vērtēja 20% respondentu, bet kritisku attieksmi pauda 72%. Valdības darba vērtējuma indekss augustā ir samazinājies par vienu punktu un šobrīd ir -37 (jūlijā tas bija -36).

Mēneša laikā notikušās izmaiņas (07.2014.-08.2014.)	
KOPĒJIE INDEKSI	izmaiņas punktos
Kopējā noskaņojuma INDEKSS	 -9
Tagadnes vērtējuma INDEKSS	 -8
Nākotnes vērtējuma INDEKSS	 -11
APAKŠINDEKSI	izmaiņas punktos
Kopējās situācijas attīstības vērtējums	 -11
Pašreizējā ekonomikas stāvokļa vērtējums	 -5
Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu vērtējums	 -21
Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognozes	 -15
Pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējums	 -4
Ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes	 -6
Darba izredžu vērtējums	 -3
Valdības darba vērtējums	 -1

Tabulā attēlotas mēneša laikā notikušās izmaiņas (starpība punktos) "DNB Latvijas barometra" ietvaros mēritajos indeksos. Visi indeksi var svārstīties no +100 (visi vērtējumi pozitīvi) līdz -100 (visi vērtējumi negatīvi).

Kopējais sabiedrības noskaņojums

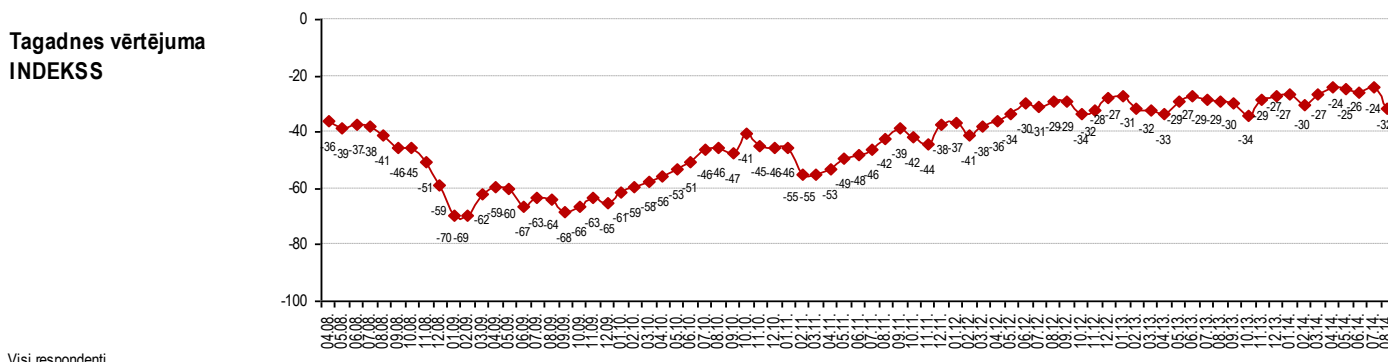
Kopējā noskaņojuma INDEKSS

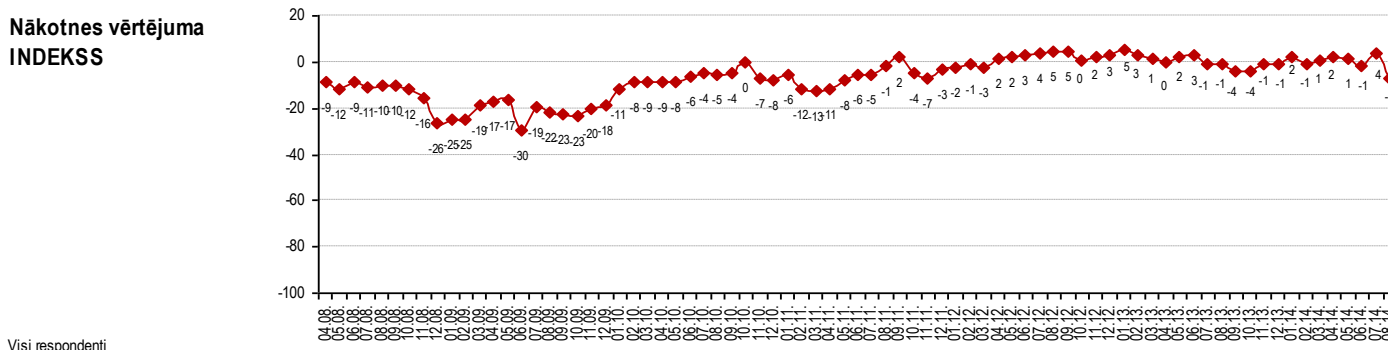
Pētījuma dati liecina, ka 2014.gada augustā, salīdzinot ar jūliju, iedzīvotāju noskaņojums ir pasliktinājies: Kopējā noskaņojuma indekss ir nokritis no -17 jūlijā līdz -26 augustā, kas ir lielākais novērotais kritums kopš 2009.gada februāra.

Tagadnes un nākotnes vērtējums

Tagadnes vērtējuma INDEKSS

Nākotnes vērtējuma INDEKSS

Arī tagadnes un nākotnes vērtējumos iedzīvotāji augustā bijuši ievērojami pesimistiskāki nekā jūlijā: Tagadnes vērtējuma indekss ir samazinājies līdz -32 punktiem (jūlijā: -24), bet Nākotnes vērtējuma kritiens ir par 11 punktiem (no +4 jūlijā līdz -7 augustā).

Kopējā noskaņojuma indekss ir aprēķināts, balstoties uz „DNB Latvijas barometrā” iegūtajiem rādītājiem par iedzīvotāju attieksmi pret kopējo situāciju Latvijā, valdības darbu, ekonomikas stāvokli un tā attīstības tendencēm, darba iespējām, kā arī iedzīvotāju materiālā stāvokļa pašvērtējumu. Kopējā noskaņojuma indekss ir iegūts no 8 apakšindeksiem, kas detalizētāk analizēti tālāk materiālā. Indekss var svārstīties no +100 (visi vērtējumi pozitīvi) līdz -100 (visi vērtējumi negatīvi).

Tagadnes vērtējuma indekss tiek aprēķināts kā vidējais rādītājs no 6 apakšindeksiem (kopējās situācijas attīstības vērtējuma, pašreizējā ekonomikas stāvokļa vērtējuma, ekonomikas stāvokļa izmaiņu virziena, pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējuma, darba izredžu vērtējuma un valdības darba vērtējuma indeksa).

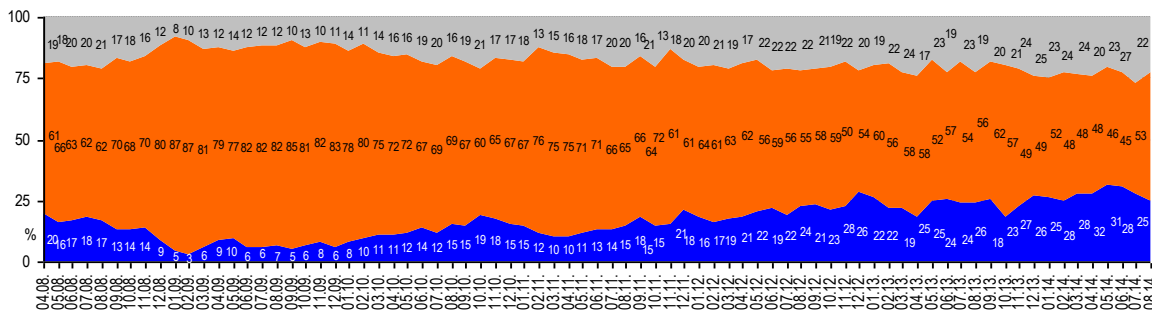
Nākotnes vērtējuma indekss tiek aprēķināts kā vidējais rādītājs no 2 apakšindeksiem (Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognozes un ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes).

Kopējās situācijas attīstības vērtējums

Vai, Jūsaprāt, situācija Latvijā kopumā attīstās pareizā vai nepareizā virzienā?

Grūti pateikt
Nepareizā
Pareizā

Visi respondenti

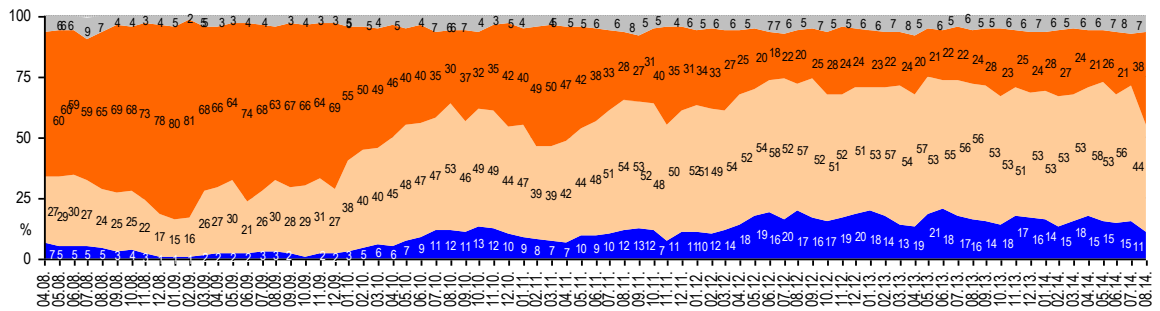

Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu vērtējums

Vai, Jūsuprāt, Latvijas ekonomikas situācija šobrīd kopumā uzlabojas, nemainās vai arī pasliktinās?

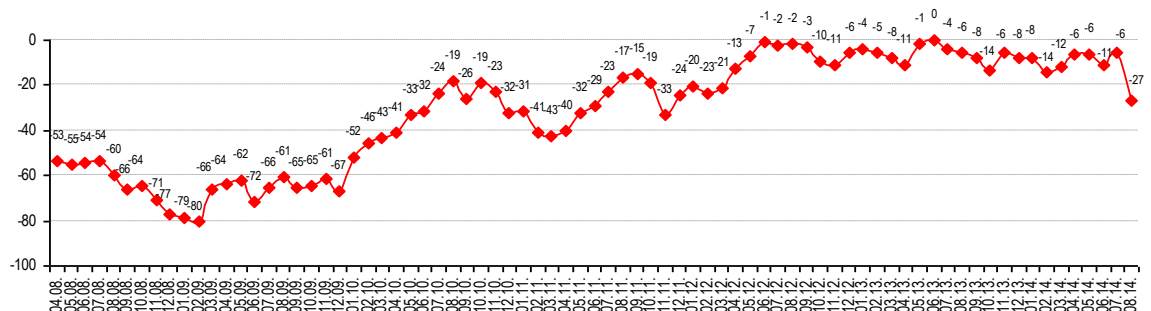
- Grūti pateikt
- Pasliktinās
- Nemainās
- Uzlabojas

Visi respondenti

Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu virziena INDEKSS

Visi respondenti

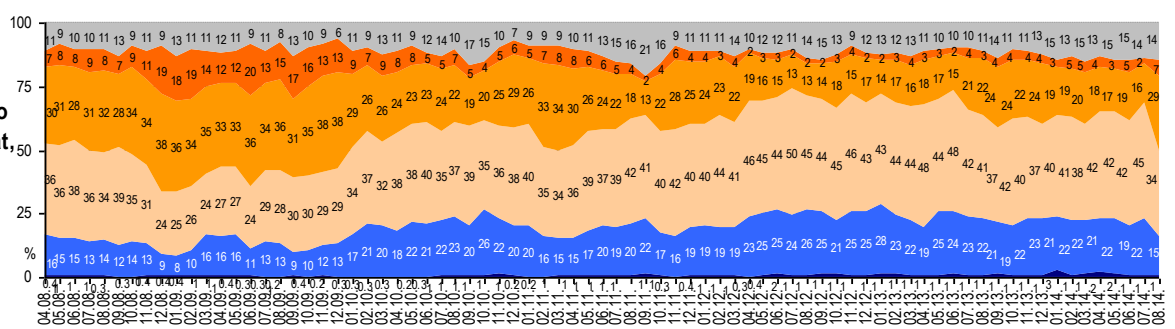
Lielākais indeksa kritums „DNB Latvijas barometra” pētījuma vēsturē (kopš 2008.gada) ir vērojams iedzīvotāju Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu vērtējumā: no -6 jūlijā līdz -27 augustā. Uzskatu, ka ekonomikas situācija šobrīd uzlabojas, pauda 11% (jūlijā: 15%), bet, ka tā pasliktinās – 38% (jūlijā: 21%).

Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognoze

Domājot par Latvijas ekonomikas stāvokli pēc 12 mēnešiem, vai, salīdzinot ar pašreizējo situāciju, tas, Jūsuprāt, visdrīzāk būs...

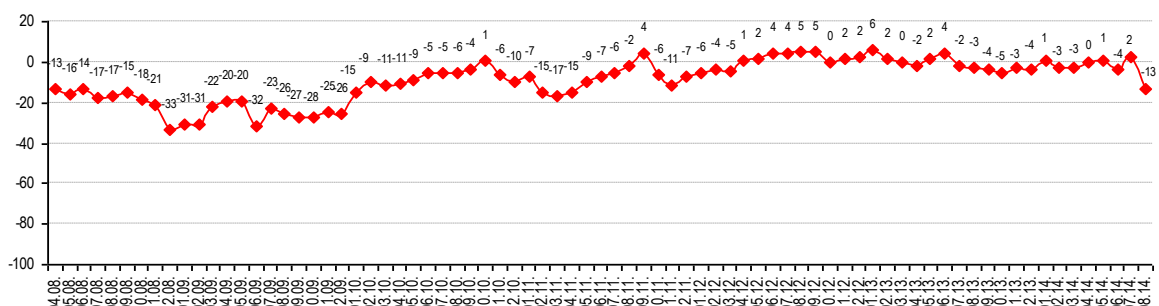
- Grūti pateikt
- Ievērojami pasliktinājies
- Drīzāk pasliktinājies
- Nebūs mainījies
- Nedaudz uzlabojies
- Ievērojami uzlabojies

Visi respondenti

Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognozes INDEKSS

Visi respondenti

Pesimisms valda arī iedzīvotāju uzskatos par ekonomikas stāvokļa attīstību pēc gada: 16% uzskatīja, ka pēc gada ekonomikas stāvoklis Latvijā būs uzlabojies, bet 36% norādīja, ka tas būs pasliktinājies. Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības indekss augustā ir pazeminājies līdz -13 (jūlijā tas bija +2).

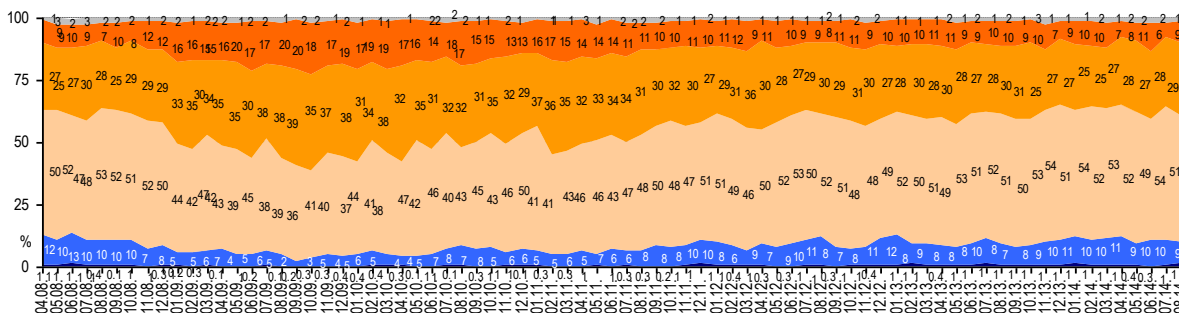
Ģimenes materiālā stāvokļa vērtējums

Pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējums

Kā Jūs novērtētu savu/ savas ģimenes pašreizējo materiālo stāvokli? Vai, Jūsuprāt, tas ir...

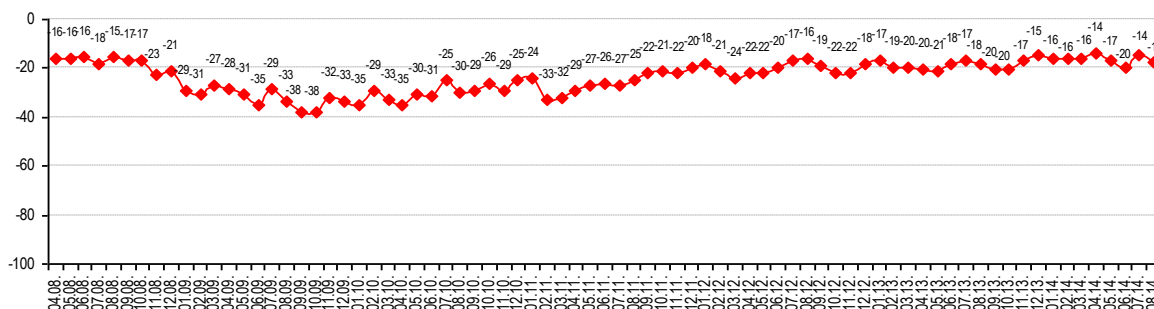
Grūti pateikt
Ļoti slikts
Drīzāk slikts
Viduvējs
Drīzāk labs
Ļoti labs

Visi respondenti

Pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējuma INDEKSS

Visi respondenti

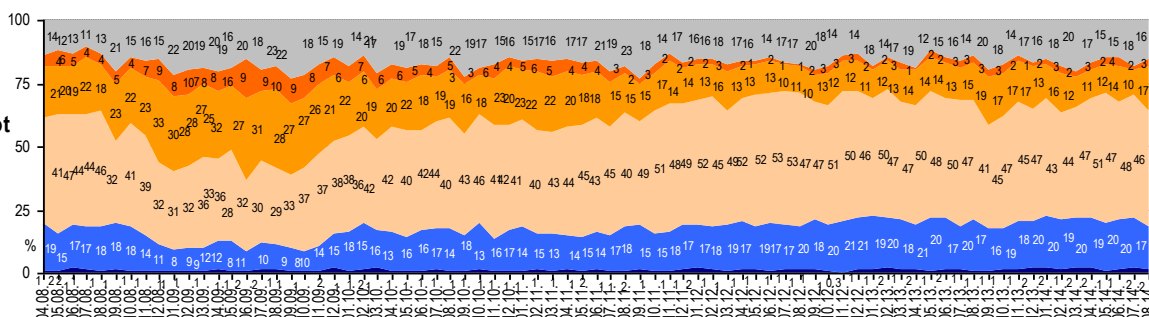
Līdzīgi kā citi indikatori, arī ģimenes pašreizējais materiālais stāvoklis augustā vērtēts kritiskāk nekā jūlijā: 10% respondentu norādīja, ka tas ir labs (jūlijā: 11%). Par sliktu ģimenes pašreizējo materiālo situāciju uzskatīja 38% (jūlijā: 34%), bet 51% atbildēja, ka ģimenes materiālais stāvoklis ir „viduvējs” (jūlijā: 54%). Indekss augustā ir -18 (jūlijā tas bija -14).

Ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognoze

Domājot par Jūsu un Jūsu ģimenes materiālo stāvokli pēc 12 mēnešiem, vai, salīdzinot ar pašreizējo situāciju, tas, Jūsuprāt, visdrīzāk būs...

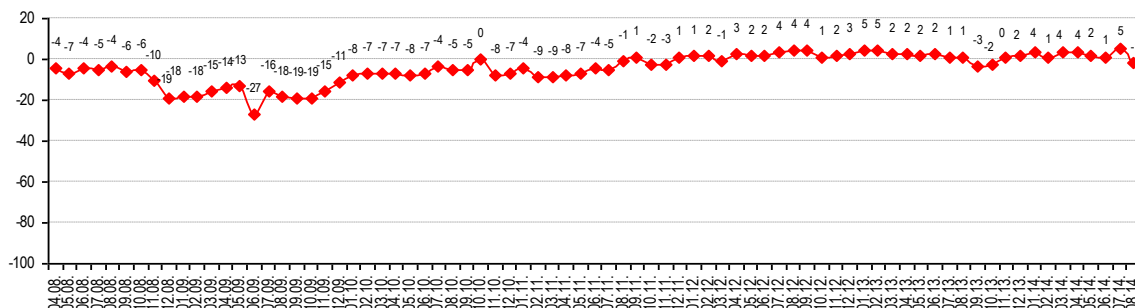
Grūti pateikt
Ievērojami pasliktinājies
Drīzāk pasliktinājies
Nebūs mainījies
Nedaudz uzlabojies
Ievērojami uzlabojies

Visi respondenti

Ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes INDEKSS

Visi respondenti

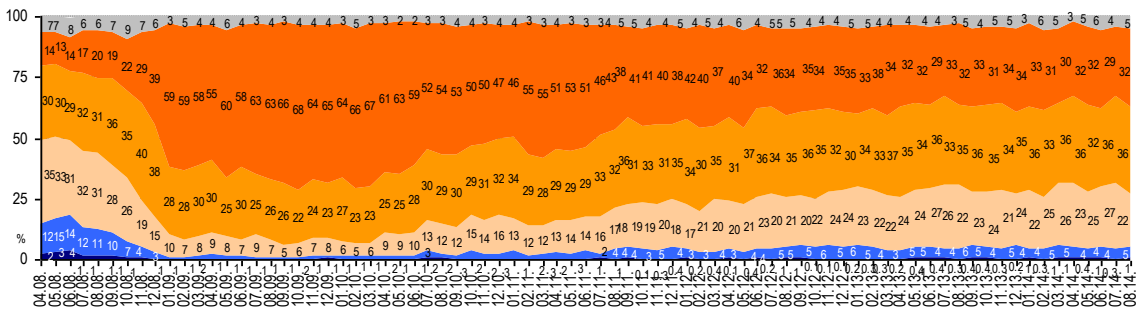
Zem nulles atzīmes augustā ir noslīdējis arī ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes indekss: augustā tas ir -1 (jūlijā: +5). Kopumā 19% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju norādīja, ka pēc gada, viņuprāt, viņu ģimenes materiālā situācija būs uzlabojusies (jūlijā tā domāja 22%). Savukārt 20% uzskatīja, ka pēc gada ģimenes materiālais stāvoklis būs pasliktinājies (jūlijā: 12%). To, ka tas nebūs mainījies, norādīja 46% (jūlijā: 48%).

Iespēju atrast labu darbu vērtējums

Kādas, Jūsaprāt, šobrīd kopumā ir iespējas Latvijā atrast labu darbu? Vai, Jūsaprāt, tās ir...

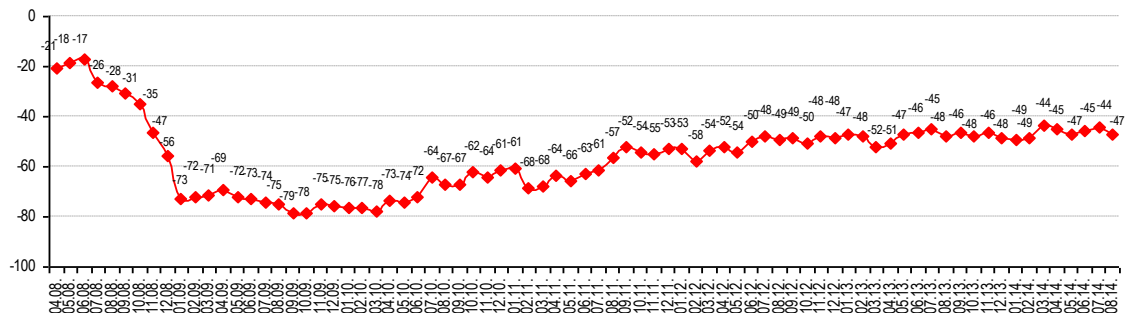
- Grūti pateikt
- Ļoti sliktas
- Drīzāk sliktas
- Viduvējas
- Drīzāk labas
- Ļoti labas

Visi respondenti

Darba izredžu vērtējuma INDEKSS

Visi respondenti

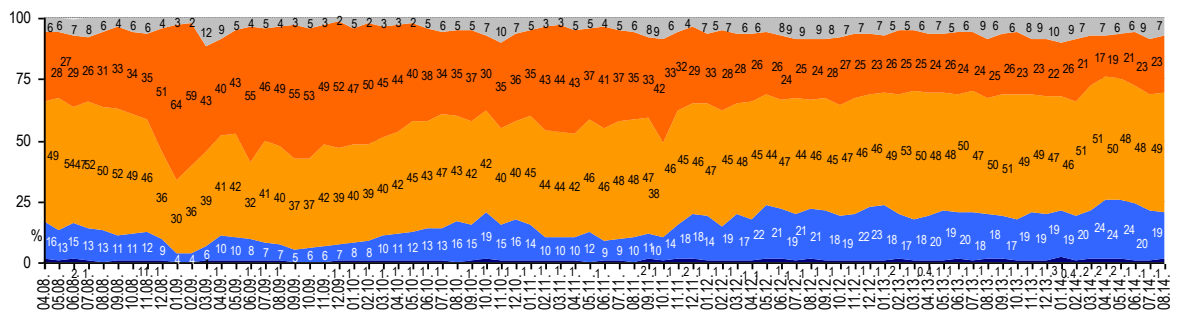
Nedaudz kritiskāks augustā kļuvis arī iespēju atrast labu darbu vērtējums: tās par labām uzskatīja 6%, savukārt par sliktām – 68%. Indekss augustā pēc nelielas uzlabošanās jūnijā un jūlijā (kad indekss bija robežās no -45 līdz -44) ir noslīdējis līdz 2014.gada maija līmenim (gan maijā, gan augustā darba izredžu vērtējuma indekss bija -47).

Valdības darba vērtējums

Kā Jūs šobrīd vērtējat Latvijas valdības darbu? Vai Jūs ar to esat...

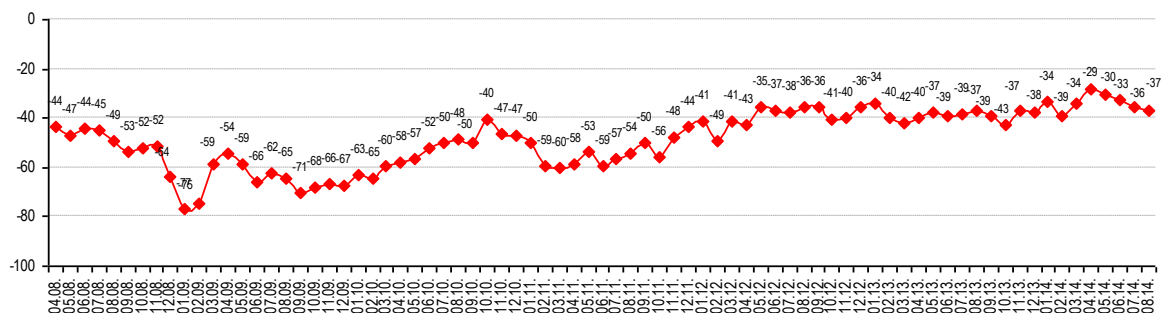
- Grūti pateikt
- Pilnībā neapmierināts
- Drīzāk neapmierināts
- Drīzāk apmierināts
- Pilnībā apmierināts

Visi respondenti

Valdības darba vērtējuma INDEKSS

Visi respondenti

Salīdzinoši mazāks kritums augustā ir vērojams valdības darba vērtējumā: indekss augustā ir samazinājies par vienu punktu un šobrīd ir -37 (pārējie pētījuma analizētie indeksi ir samazinājušies par 3 līdz 21 punktu). Pozitīvi valdības darbu augustā vērtēja 20% respondentu, bet kritisku attieksmi pauda 72%.

II DAĻA – EKSPERTU KOMENTĀRI PAR INDIKATORIEM

Margarita Dunska, Dr.oec. Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātes profesore

Viennozīmīgi 2014.gada augusts iezīmējās ar iedzīvotāju noskaņojuma pasliktināšanos. Jāatzīmē, ka ik rudenī „DNB Latvijas barometra” pētījuma rezultātos to var novērot. Tiesa, šogad noskaņojums pasliktinājies ļoti būtiski - daudz kritiskāka un negatīvāka attieksme tiek pausta visos jautājumos. Ierasts, ka noskaņojuma izmaiņas atšķiras indikatoru griezumā: daļai rādītāju vērtējums uzlabojas, daļai pasliktinās. Turklāt pēdējā laikā pozitīvāk tika vērtētas nākotnes izmaiņas – indekss saglabājās pozitīvs vai bija ļoti tuvu pozitīvajai atzīmei. Tikmēr šomēnes visos (bez izņēmuma) indikatoros ir novērojamas negatīvas izmaiņas, un tieši nākotnes vērtējuma indekss pasliktinājies visstraujāk – par 11 punktiem - un ir kļuvis tikpat zems kā 2011.gadā. Savukārt vislielākās negatīvās izmaiņas atsevišķu rādītāju griezumā ir Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu vērtējumā – par -21 punktu, kas ir vislielākais kritums pētījuma vēsturē. Arī citos rādītājos „kritumi” ir ievērojami. Kā jau minēju, pirms rudens noskaņojumam ir tendence pasliktināties, bet šoreiz, manuprāt, lielāka ietekme bija tieši notikumiem vasarā, tai skaitā arī politiskajai situācijai. Domāju, ka lauku iedzīvotāju noskaņojumu attiecībā uz ekonomiku un uz nākotnes plāniem mainīja problēmas cūkkopībā, bet vēl lielākas bažas radīja situācija Ukrainā un ar to saistītie ES un Krievijas lēmumi. Turklāt šī situācija skāra ne tikai vienas nozares pārstāvjus, bet gan visus iedzīvotājus. Te nevar runāt tikai par tiešajiem zaudējumiem, bet jāņem vērā arī bažas par nākotnes situāciju un nedrošības sajūta. Acīmredzot tas viss kopā izraisīja negatīvas izmaiņas gan kopējās situācijas vērtējumā, gan ekonomikas izmaiņu vērtējumā, gan arī nākotnes prognozēs. Diemžēl tendence mūsu iedzīvotāju noskaņojumam uzlaboties (kaut arī lēni un svārstīgi) ir diezgan krasi mainījusies.

Arnis Kaktiņš, tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra „SKDS” direktors

Jaunākā „DNB Latvijas barometra” pētījuma rezultāti liecina, ka iedzīvotāju noskaņojums ir piedzīvojis ļoti būtiskas izmaiņas. Atsevišķi noskaņojuma indeksi ir piedzīvojuši lielāko kritumu kopš „DNB Latvijas barometra” pētījuma uzsākšanas 2008.gada aprīlī. Tostarp Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu virziena indekss ir samazinājies par 21 punktu (no -6 līdz -27 punktiem), bet tā attīstības prognozes indekss ir kritis par 15 punktiem (no +2 līdz -13 punktiem).

Arī citi regulārie indeksi (viens mazāk, otrs vairāk) samazinājušies: iedzīvotāju vērtējums pasliktinājies gan par pašreizējo situāciju, gan par nākotni. Tā rezultātā par 9 punktiem (no -17 līdz -26 punktiem) ir samazinājies arī Latvijas iedzīvotāju kopējā noskaņojuma indekss. Tik liels noskaņojumu pasliktinājums mēneša laikā līdz šim bija piedzīvots tikai vienu reizi – 2009.gada janvārī.

Nav šaubu, ka noskaņojuma straujais izmaiņu cēlonis ir ar Krieviju saistītās sankcijas un iedzīvotāju bažas par to ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību un, protams, saviem maciņiem. Ekonomisko sankciju tēma publiskajā telpā parādījās spēji un bija skaļa. Tik skaļa, ka pat valdības vadītāja un atsevišķu nozaru ministri nāca klajā ar paziņojumiem un idejām, kā glābt situāciju. Sabiedrības noskaņojuma izmaiņas liecina, ka ziņa ir sadzirdēta – Latvijas ekonomiku un iedzīvotājus tuvākajā nākotnē negaida nekas labs.

Interesanti, ka, neskatoties uz ekonomikas un personīgo finanšu indikatoru „kritumu,” valdības darba vērtējuma indekss ir samazinājies tikai par 1 punktu (no -36 līdz -37). Tas liecina, ka to vidū, kuri līdz šim par valdības darbu bija labās domās, noskaņojuma pasliktināšanās šoreiz tomēr tā īsti nav transformējusies uz vainīgā atrašanu Ministru kabineta ēkā. Izskatās, ka iedzīvotāji patlaban notiekošo lielā mērā ir pieņēmuši kā situāciju, kurā Latvijas valdībai ir mazas iespējas kaut ko vērst par labu.

Iepriekš ne vienu reizi vien ir bijuši mēneši, kad sabiedriskā doma ir ļoti strauji reaģējusi uz kādiem būtiskiem notikumiem un publiskā telpā skaļi apspriestām tēmām, taču reakcija ir bijusi ļoti īslaicīga – jau vienu mēnesi pēc straujas pasliktināšanās noskaņojums ir atkal atgriezies apmēram iepriekšējā līmenī. Izskatās, ka tas, vai šis būs tāds gadījums, šoreiz ir pilnībā atkarīgs no Ukrainas konflikta un ar to saistītās Krievijas un Eiropas Savienības attiecību tālākas attīstības. Maz ticams, ka Latvija politiķi ar savām aktivitātēm spēj ko būtiski ietekmēt.

Agnese Rutkovska, Latvijas Bankas ekonomiste

Saskaņā ar „DNB Latvijas barometra” pētījuma rezultātiem iedzīvotāju kopējais noskaņojums augustā strauji pasliktinājies – par 9 punktiem. Lai gan noskaņojuma rādītāji allaž ir svārstīgi, tomēr tik krasas pārmaiņas parasti nenotiek bez kāda noteikta iemesla.

Pētījums ir veikts laika periodā no 8. līdz 21. augustam, kas tieši sakrīt ar Krievijas sankciju ieviešanu atsevišķām Eiropas Savienības valstu eksportprecēm. Šīs sankcijas, nereti arī krietni dramatizējot situāciju un minot pārspīlētas aplēses par ietekmi uz ekonomiku, tika plaši iztirzātas arī medijos.

Likumsakarīgas šķiet pārmaiņas arī apakšindeksos. Visdramatiskākais kritums ir vērojams Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu vērtējumam un attīstības prognozēm (-21 un -15 punkti), bet salīdzinoši mazākā ietekme ir bijusi uz ģimenes materiālā stāvokļa pašreizējo vērtējumu un tā prognozēm (-4 un -6 punkti), darba izredžu vērtējumu (-3 punkti) un valdības darba vērtējumu (-1 punkts).

Tieša sankciju ietekme ar eksporta preču ražošanas un ienākumu samazināšanos līdz šim skārusi atsevišķus uzņēmumus un iedzīvotājus, kas, ņemot vērā varbūtības teoriju, visticamāk pat nav iekļuvuši 1002 aptaujas dalībnieku vidū. Savukārt par sankcijām un to negatīvo ietekmi uz ekonomiku ir dzirdējuši teju visi.

Jāatzīst, ka tieši uz ekonomiku kopumā līdzšinējā ietekme ir lēša kā neliela – sankcijas skar aptuveni 0.5% no Latvijas kopējā preču eksporta. Tomēr tiem uzņēmumiem, zemnieku saimniecībām un darbiniekiem, kurus tiešām sankcijas ir ietekmējušas, tas neapšaubāmi ir sāpīgs pārbaudījums.

Labā ziņa ir tā, ka, tautsaimniecībai kļūstot spēcīgākai pēc krīzes periodā, valdībai patlaban ir vairāk iespēju atbalstīt sankciju ietekmētos uzņēmumus un ģimenes, un Eiropas Savienība ir spēcīga „aizmugure” finansiālā atbalsta sniegšanā. Eiropas Savienības finansējums ir bijis svarīgs avots tautsaimniecības izaugsmei kā krīzes periodā, tā arī patlaban, kad investori kļūst piesardzīgāki un nesteidz veikt jaunus ieguldījumus.

Domāju, ka jau septembra aptauja uzrādīs noskaņojuma uzlabojumu, redzot, ka sankcijas nav tik nozīmīgi ietekmējušas Latvijas ekonomiku. Protams, situācija saglabājas saspringta, un lielai līksmei ģeopolitisko konfliktu fonā pamata nav. Tomēr arī pārspīlēti reaģēt uz notikumiem nevajadzētu, jo, pasliktinoties iedzīvotāju noskaņojumam, pieaugs arī patērētāju piesardzība tēriņos. Piesardzība nav slikta, kādam drošības spilvenam būtu jābūt gan katrai ģimenei, gan uzņēmumam, gan valsts budžetam, tomēr, ja visi kļūst pārspīlēti piesardzīgi, tad tas samazinās arī iekšzemes patēriņu, kas ražotāju un tirgotāju situāciju nūdien neuzlabos, un attiecīgi tiks apdraudētas arī darbavietas.

Ieva Strobe, tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra „SKDS” sociālo un politisko projektu direktore

Ja analizē sabiedrības apmierinātību ar situāciju valstī un Latvijas ekonomisko stāvokli, jāsecina, ka, salīdzinot ar 2011.gada augustu, šogad iedzīvotāju vērtējums kopumā ir uzlabojies. To, ka situācija Latvijā kopumā attīstās pareizā virzienā, 2011.gada augustā atzīmēja 15% aptaujāto, 2014.gada augustā – 25%. Arī valsts ekonomisko situāciju iedzīvotāji vērtē mazāk kritiski - 2011.gada augustā to par sliktu atzina 76% aptaujāto (līdz tam 2011.gadā kritisku vērtējumu sniedza 78%-85% aptaujāto), bet 2014.gada augustā 56% aptaujāto (un tas ir kritiskāks rādītājs nekā, piemēram, 2014.gada jūlijā, kad ekonomisko situāciju par sliktu atzina 49% aptaujāto). Arī ģimenes materiālo stāvokli iedzīvotāji vērtē mazāk kritiski nekā pirms trīs gadiem - 2011.gada augustā to par sliktu atzina 45% aptaujāto, bet 2014.gada augustā – 38% aptaujāto.

Turklāt, ja salīdzina optimistu un pesimistu īpatnību, situācija atšķiras: ja pirms trīs gadiem valsts un ģimenes ekonomiskā stāvokļa uzlabošanās nākamā gada laikā prognozēja attiecīgi 20% un 18%, tad 2014.gada - 16% un 19%. Tiesa, jāatzīmē, ka 2014.gada augustā, ņemot vērā attiecības ar Krieviju un tās noteiktās atbildes sankcijas, situācijas vērtējums tomēr ir pasliktinājies, un nedrošība par valsts un tās ekonomikas nākotni ir ietekmējusi arī iedzīvotāju noskaņojumu un domas par esošo un nākamo parlamentu.

Ojārs Skudra, Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Komunikācijas studiju nodaļas asociētais profesors

Izvērtējot jaunākā „DNB Latvijas barometra” pētījuma rezultātus, jāsecina, ka tikai trešdaļa Latvijas iedzīvotāju savu stāvokli vērtē pozitīvi. Turklāt 53% aptaujāto uzskata, ka situācija Latvijā kopumā attīstās nepareizā virzienā. Šāds iedzīvotāju viedoklis visticamāk nostiprinājies Eiropas Savienības un Krievijas Federācijas sankciju politikas rezultātā, jo nekādu citu iemeslu tam nav (neredzu).

Turklāt konstatējama acīmredzama pretruna starp negatīvo valsts ekonomiskā stāvokļa un attīstības prognozes vērtējumu un daļēji pozitīvo savas ģimenes materiālā stāvokļa un attīstības prognozes vērtējumu. Varētu pieņemt, ka tas skaidrojams ar „ēnu ekonomikas” lomu un ārzemēs strādājošo atbalstu (vismaz daļai no aptaujātajiem).

Lielākā daļa aptaujāto (tostarp trūcīgie) valdības darba tradicionāli vērtē negatīvi. Tas savukārt ļauj prognozēt zemu līdzdalības līmeni 12.Saeimas vēlēšanās, jo Saeima un valdība nespēj risināt problēmas. Tikmēr saistība starp līdzdalību, izvēli vēlēšanās un tam sekojošo valdības darbu netiek saskatīta.

Pēteris Strautiņš, DNB bankas ekonomikas eksperts

Jaunākā „DNB Latvijas barometra” pētījums liecina, ka kopējā noskaņojuma indekss piedzīvojis spēcīgāko kritumu mēneša laikā kopš 2008.gada nogales. Tas visdrīzāk ir saistīts ar ziņām par Krievijas pārtikas produktu importa embargo. Pētījuma dati tika iegūti augusta vidū, attiecīgi tūlīt pēc minētajām ziņām. Interesanti, ka Eiropas Komisijas publicētajos „noskaņojuma rezultātos”, kuriem dati tiek iegūti atšķirīgos datumos, patērētāju un uzņēmēju noskaņojuma izmaiņas ir ļoti 2014.gada septembris

mērenas gan augustā, gan septembrī. Acīmredzot līdz septembra sākumam šīs ziņas ietekme jau bija mazinājusies, bet augusta pašā sākumā noskaņojumu vēl nepaspēja ietekmēt.

Spēcīgāk nekā jebkad līdz šim ir pasliktinājies vērtējums par pašreizējo ekonomikas stāvokļa izmaiņu virzienu - tas krities par 21 punktu. Prognozes par situāciju pēc 12 mēnešiem ir pasliktinājušās daudz mazāk - par 9 punktiem. Tātad sabiedrība sagaida, ka embargo ietekme būs diezgan pārejoša. Tagad, kad pagājis jau pusotrs mēnesis, var arī spriest, ka sākotnējā ietekme nebūs tik liela, kāda tā varēja šķist neskaidrības pilnajās pirmajās dienās.

Vēl ievērojami mazāka bijusi ietekme gan uz ģimeņu pašreizējās finansiālās situācijas vērtējumu, gan tās izmaiņu prognozēm. Tas atspoguļo jau ierasto starpību starp indeksiem, kurus vairāk „baro” mediju veidots noskaņojums, un tiem, kas veidojas uz praktiskās pieredzes pamata. Interesanti, ka šajā jēgā ir vismazāk krities indekss, kas tradicionāli ir viens no negatīvākajiem — valdības darba vērtējums, kas samazinājies par punktu. Acīmredzot valdību par Krievijas embargo ieviešanu sabiedrība nevaino.

Ievērojot, ka skaidrība par embargo ietekmi ir kļuvusi lielāka un ir redzams, ka tā var nozīmīgi ietekmēt tikai nelielu ekonomiski aktīvo cilvēku daļu, nākamajā pētījumā var gaidīt ļoti atšķirīgu noskaņojuma izmaiņu virzienu - tiem jāvirzās uz augšu. Būtu ļoti liels pārsteigums, ja notiktu citādi.

III DAĻA – POLITIKA

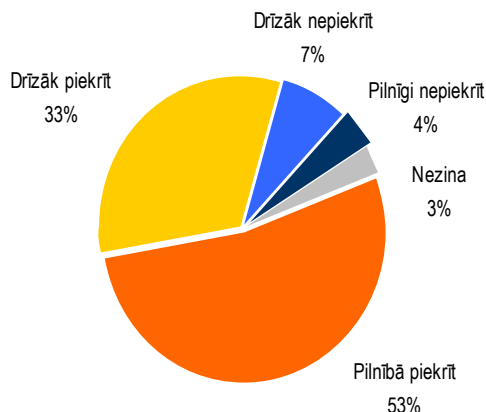
Galvenie rezultāti

„DNB Latvijas Barometrs” Nr.72 bija veltīts politikas tēmai (t.sk. gaidāmajām 12.Saeimas vēlēšanām). Saskaņā ar rezultātiem, lielākā daļa respondentu uzskatīja, ka iedzīvotājiem Latvijā ir maz iespēju kontrolēt politiku darbību. Savukārt izvēloties, par kuru partiju balsot vēlēšanās, visbiežāk tiek vērtēti tās līderi un deputātu kandidāti, viņu līdzšinējā darbība. Runājot par prioritātēm nākamās Saeimas darbā un valsts budžeta veidošanā, visbiežāk tika norādīts, ka jāveicina ražošanas attīstība Latvijā un jāvērs uzmanība veselības aprūpei.

- Uzskatu, ka iedzīvotājiem Latvijā ir **maz iespēju kontrolēt politiku darbību**, pauda 86%. Pretējās domās bija 11%.
- Aptuveni 2/5 (41%) aptaujāto Latvijas iedzīvotāju norādīja, ka **pēc ārkārtas Saeimas vēlēšanām** Latvijas politiskajā vidē **nekas nav mainījies**. 25% iedzīvotāju pauda viedokli, ka cilvēki vairs netic, ka Saeimas atļaišana ir veids, kā uzlabot politisko situāciju valstī, bet 20% - ka politiķi mazāk domā par valsts nākotni, bet gan vairāk par savu.
- Visbiežāk LR pilsoņu nosauktie **elektorālās izvēles kritēriji** bija partiju līderi, viņu līdzšinējā darbība (36%) un deputātu kandidāti, viņu līdzšinējā darbība (35%).
- Lūgti nosaukt trīs lietas, ar ko **nākamajai Saeimai un valdībai vajadzētu sākt savu darbu**, visbiežāk respondenti aicinājuši pievērsties ražošanas attīstības veicināšanai Latvijā (47%).
- Savukārt par **prioritārajām jomām, veidojot nākamā gada valsts budžetu**, visbiežāk atzīta veselības aprūpe (61%) un ekonomika (54%). Jāpiebilst, ka 2014.gadā biežāk nekā 2010.gadā par prioritātēm, veidojot budžetu, uzskatīta aizsardzība (2010.: 4%, 2014.: 18%) un ārlietas (2010.: 5%, 2014.: 10%). Tiesa, arī 2014.gadā tās nosauca mazāk kā 1/5 aptaujāto Latvijas iedzīvotāju.
- Jautāti, kādu **sakāmvārdu vajadzētu ņemt vērā politiķiem**, domājot par darbu Saeimā, tikai nedaudz biežāk kā citi minēti sakāmvārdi „*meliem īsas kājas*” (11%) un „*rokas klēpī maizi nepelna*” (11%).
- Lai gan šajā pētījumā analizētie indikatori liecina, ka iedzīvotāju noskaņojums augustā ir kļuvis ievērojami negatīvāks nekā jūlijā, tomēr 21% respondentu uzskatīja, ka **nākamās Saeimas laikā** dzīve lēnām uzlabosies, un vēl 20% to norādīja par ekonomiku. Tiesa, aptuveni trešdaļa (31%) pauda viedokli, ka 12.Saeimas laikā nekas būtiski nemainīsies.

Uzskati par iedzīvotāju iespējām kontrolēt politiku darbību

Novērtējiet, lūdzu, zemāk minēto apgalvojumu un pasakiet, vai Jūs tam pilnīgi piekrītat, drīzāk piekrītat, drīzāk nepiekrītat vai pilnīgi nepiekrītat: Iedzīvotājiem Latvijā ir maz iespēju kontrolēt politiku darbību

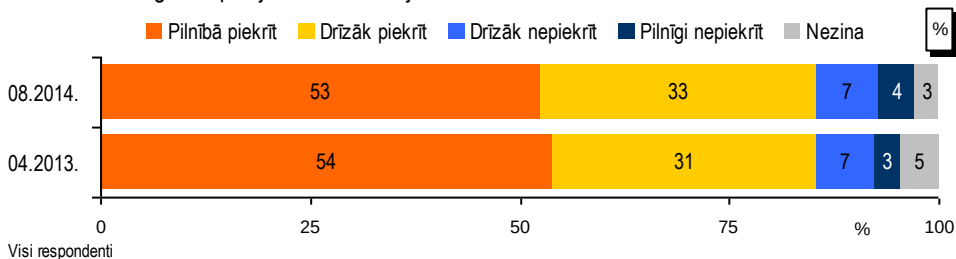
„DNB Latvijas barometra” Nr.72 dati liecina, ka 86% aptaujāto respondentu uzskata, ka iedzīvotājiem Latvijā ir maz iespēju kontrolēt politiku darbību, tajā skaitā 53% respondentu tam „pilnībā piekrīt”. Pretēju viedokli pāuda 11% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju, tajā skaitā 4% atzīmēja atbildi „pilnībā nepiekrīt”.

2014.gada 8.augusts - 21.augusts, N=1002 Latvijas iedzīvotāji

Salīdzinot 2013. un 2014.gada aptauju rezultātus, būtiskas izmaiņas iedzīvotāju viedokļos nav vērojamas – ja 2013.gadā 85% respondentu uzskatīja, ka iedzīvotājiem Latvijā ir maz iespēju kontrolēt politiku darbību, tad 2014.gadā respondenti to atzina aptuveni tikpat bieži (86%).

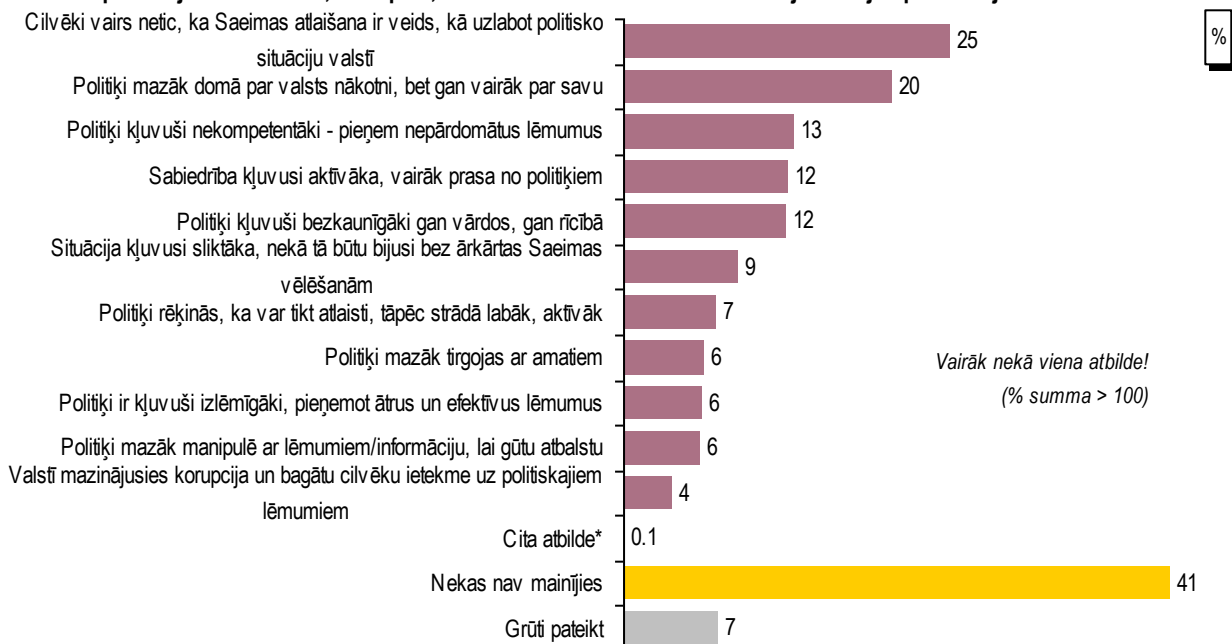
Novērtējiet, lūdzu, zemāk minēto apgalvojumu un pasakiet, vai Jūs tam pilnīgi piekrītat, drīzāk piekrītat, drīzāk nepiekrītat vai pilnīgi nepiekrītat: Iedzīvotājiem Latvijā ir maz iespēju kontrolēt politiku darbību

2013. un 2014.gada aptauju datu salīdzinājums

Uzskati par pārmaiņām pēc Saeimas ārkārtas vēlēšanām

Pašreizējais – 11.Saeimas sasaukums tika ievēlēts ārkārtas vēlēšanās pēc tam, kad Valsts prezidents Valdis Zatlers atlaida iepriekšējo Saeimu. Ko, Jūsaprāt, ārkārtas Saeimas vēlēšanas mainīja Latvijas politiskajā vidē?

Vairāk nekā viena atbilde!
(% summa > 100)

2014.gada 8.augusts - 21.augusts, N=1002 Latvijas iedzīvotāji

*Kategorijā „Cita atbilde” ietilpst: „mainījās ministri” (minēts 1 reizi).

Jautāti, ko, viņuprāt, ārkārtas Saeimas vēlēšanas mainīja Latvijas politiskajā vidē, visbiežāk iedzīvotāji atbildēja, ka nesaskata nekādas pārmaiņas (41%). Katrs ceturtais (25%) respondents norādīja, ka cilvēki vairs netic, ka Saeimas atlaišana ir veids, kā uzlabot politisko situāciju valstī, bet katrs piektais (20%) atbildēja, ka politikā mazāk domā par valsti, bet gan vairāk par sevi. Citas atbildes minētas retāk.

Izvēles, par ko balsot, kritēriji

Sakiet, lūdzu, kādus 3 galvenos aspektus Jūs ņemat vērā, izvēloties, par ko balsot vēlēšanās!

*Kategorijā „Citi apsvērumi” ietilpst: „cienīt kandidātus” (minēts 1 reizi); „izvēlos mazāko ļaunumu” (minēts 1 reizi); „lai nebūtu nacionālisti” (minēts 1 reizi); „pašam analizēt informāciju” (minēts 1 reizi).

Lūgti nosaukt trīs aspektus, kurus viņi ņem vērā, izvēloties, par ko balsot vēlēšanās, nedaudz vairāk kā trešdaļa LR pilsoņu atbildēja, ka vērtē partiju līderus, viņu līdzšinējo darbību (36%) un deputātu kandidātus un to līdzšinējo darbību (35%). Salīdzinoši bieži (29%) pētījuma dalībnieki norādīja, ka izvēlas tās partijas/ politiķus, kuri nav „sasmērējušies” (publiski izgāzušies, pārkāpuši likumu, vainoti korupcijā u.c.). Citi kritēriji nosaukti retāk.

Valdības darba prioritātes

Šajā kartītē ir uzskaitīti vairāki nesen izskanējuši aicinājumi, ar ko nākamajai Saeimai un valdībai vajadzētu sākt savu darbu, kam pievērst galveno uzmanību. Kas no tā Jums šķiet 3 svarīgākās jomas?

*Kategorijā „Cits” ietilpst: „jāsakārto veselības aprūpes sistēma” (minēts 4 reizes); „sakārtot nodokļu sistēmu, samazināt nodokļus” (minēts 4 reizes); „atcelt lēmumu par preču aizliegumu uz Krieviju” (minēts 1 reizi); „būt saimniekiem savā zemē” (minēts 1 reizi); „likvidēt korupciju” (minēts 1 reizi); „palīdzēt algas” (minēts 1 reizi); „par bērniem, pensionāriem jā rūpējas” (minēts 1 reizi).

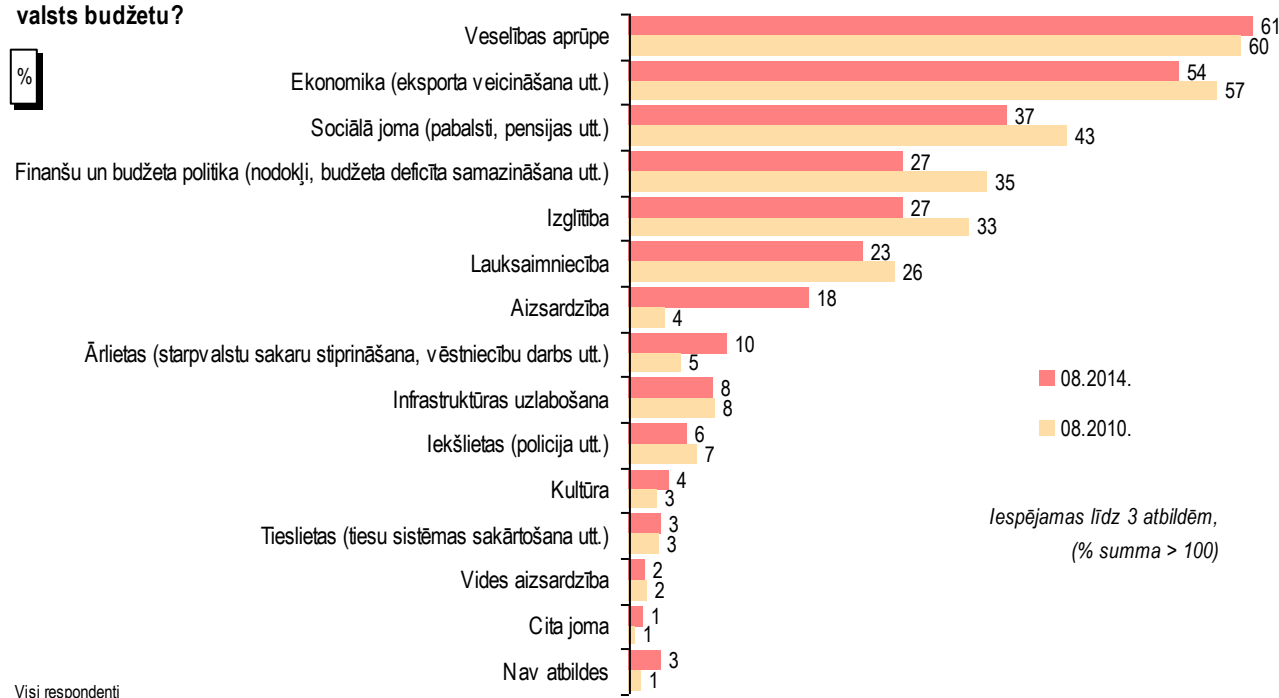
Domājot par jaunās Saeimas un valdības darba prioritātēm, nedaudz mazāk kā puse respondentu (47%) uzskatīja, ka sākt vajadzētu ar ražošanas attīstības veicināšanu Latvijā. Viedokli, ka viena no trīs svarīgākajām valdības darba prioritātēm ir tautsaimniecības uzplaukuma panākšana, pauda 30%, bet 25% aicināja vispirms pievērsties iekšējās un ārējās drošības stiprināšanai. Citas lietas starp trīs svarīgākajām minētas retāk.

Kuras 3 jomas, Jūsaprāt, jaunievelētajiem Saeimas deputātiem būtu jānosaka par prioritātēm, veidojot nākamā gada valsts budžetu?

Savukārt, runājot par trīs jomām, kuras būtu jānosaka par prioritārām, veidojot nākamā gada budžetu, visbiežāk iedzīvotāji atbildēja, ka prioritārai jābūt veselības aprūpei (61%). Ekonomiku par prioritāro jomu uzskatīja 54%, sociālo jomu – 37%, izglītību – 27%, finanšu un budžeta politiku – 27%. Citas jomas nosauca 1/4 un mazāk. Jāpiebilst, ka aizsardzību starp trīs prioritārajām jomām minēja 18% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju.

Kuras 3 jomas, Jūsaprāt, jaunievelētajiem Saeimas deputātiem būtu jānosaka par prioritātēm, veidojot nākamā gada valsts budžetu?

2010. un 2014.gada aptauju datu salīdzinājums liecina, ka retāk nekā pirms četriem gadiem 2014.gadā par prioritārām atzītas tādas jomas kā ekonomika (2010.: 57%, 2014.: 54%), sociālā joma (2010.: 43%, 2014.: 37%), finanšu un budžeta politika (2010.: 35%, 2014.: 27%), izglītība (2010.: 33%, 2014.: 27%) un lauksaimniecība (2010.: 26%, 2014.: 23%). Savukārt aktualizējušās 2014.gadā ir tādas jomas kā aizsardzība (2010.: 4%, 2014.: 18%) un ārlietas (2010.: 5%, 2014.: 10%). Tiesa, arī 2014.gadā tās minēja ne vairāk kā 1/5 aptaujāto Latvijas iedzīvotāju.

Kuru sakāmvārdu vajadzētu ņemt vērā politiķiem, domājot par darbu Saeimā?

2014.gada 8.augusts - 21.augusts, N=1002 Latvijas iedzīvotāji

Lūgti atzīmēt sakāmvārdu, kuru vajadzētu ņemt vērā politiķiem, domājot par darbu Saeimā, iedzīvotāji nebija vienprātis - lielāko daļu piedāvāto sakāmvārdu atzīmēja aptuveni 1/10. Nedaudz biežāk kā citi minēti tādi sakāmvārdi kā „meliem īsas kājas” (11%) un „rokas klēpī maizi nepelna” (11%).

Prognozes par situāciju 12.Saeimas laikā

Kuri apgalvojumi ir vistuvākie Jūsu prognozēm par dzīvi nākamās - 12.Saeimas laikā?

2014.gada 8.augusts - 21.augusts, N=1002 Latvijas iedzīvotāji

Izvēloties apgalvojumus, kuri, viņuprāt, ir vistuvākie prognozēm par dzīvi nākamās Saeimas laikā, aptuveni 1/5 respondentu norādīja, ka, viņuprāt, gan dzīve (21%), gan ekonomika (20%) lēnām uzlabosies. Tiesa, uzskatu, ka nekas būtiski nemainīsies, pauda gandrīz katrs trešais (31%).

IV DAĻA – EKSPERTU KOMENTĀRI PAR POLITIKU

Margarita Dunska, Dr.oec. Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātes profesore

Jaunākā „DNB Latvijas barometra” pētījuma otrā daļa tika veltīta gaidāmajām Saeimas vēlēšanām. Jau atbildot uz pirmo jautājumu, iedzīvotāji nepārprotami pauž viedokli, ka viņiem ir maz iespēju kontrolēt politiku darbu – tā domā 86% aptaujāto. Līdzīgi rezultāti bija arī pērn. Šis iedzīvotāju viedoklis noteikti ir jāsasaista ar atbildēm uz citiem aptaujas jautājumiem. „Nekas nav mainījies” pēc Saeimas ārkārtas vēlēšanām – tā norāda 41% respondentu, un „nekas būtiski nemainīsies” nākamās Saeimas darbības laikā – tā uzskata 31% aptaujāto. Var secināt, ka cilvēki neredz reālus rezultātus, izmantojot savas iespējas ietekmēt politiskus, t.i., piedaloties vēlēšanās. Jautājumā, kas noteiks iedzīvotāju izvēli vēlēšanās, dominē atbildes par partiju līderiem un deputātu kandidātiem, vērtējot viņu līdzšinējo darbību. Retāk tiek vērtēta politiskā spēka kopējā darbība vai darbības programmas. Interesanti, ka tikai 6% aptaujāto par noteicošo atzinušu priekšvēlēšanu kampaņu. Lielākā daļa aptaujāto iedzīvotāju par prioritātēm (līdzīgi kā 2010.gadā) nākamā budžeta izveidē noteica veselības aprūpi un ekonomiku.

Gundars Jankovs, „Sabiedrība par atklātību – Delna” direktors

Jaunākā „DNB Latvijas barometra” pētījuma rezultāti liecina, ka sabiedrība neapzinās savas tiesības ietekmēt Saeimas darbu. Minēto apliecina arī zemā aktivitāte vēlēšanās. Tomēr sabiedrībai ir būtiski apzināties, ka tieši vēlēšanas ir instruments, ar kuru ir iespējams ievēlēt deputātus, kuri ir motivēti strādāt tautas labā, ievērojot godprātības un atklātības principus. Pamatā ir jābūt lielai aktivitātei Saeimas vēlēšanās, un izvēle ir jāizdara pārdomāti un atbildīgi.

Vienlaikus Saeimas vēlēšanas ir arī deputāta novērtēšanas instruments. Ja deputāts nav godprātīgi pildījis savus pienākumus, sabiedrībai ir iespējams viņu atkārtoti neievēlēt.

Izvērtējot pētījuma datus, jāsecina, ka deputāta izvēles kritēriji ir pareizi un nākamās Saeimas darba virzieni ir tie, kas veicinātu sabiedrības izaugsmi. Tomēr, neskatoties uz to, iedzīvotāji ar rezultātu nav apmierināti, kas varētu liecināt par zemajām prasībām pret deputātiem. Sabiedrība aizmirst vai piedod neizdarītos darbus, un pats būtiskākais ir zemā iedzīvotāju aktivitāte vēlēšanu laikā. Latvijas vēlēšanu sistēmā zemā vēlēšanu aktivitāte ir pamats tam, ka tiek ievēlēti negodprātīgi deputāti. Varu piekrist apgalvojumam, ka „gudri cilvēki ievēl negodprātīgus deputātus, jo viņi neaiziet uz vēlēšanām!”.

Ņemot vērā to, ka sabiedrības kopējais noskaņojums ir pozitīvs un tiek liktas cerības uz 12.Saeimas darbu, ir būtiski iedzīvotājiem apzināties vēlēšanu lomu, būt kritiskiem un aiziet uz vēlēšanām, izdarot pārdomātu un gudru izvēli.

Valts Kalniņš, sabiedriskās politikas centra „PROVIDUS” pētnieks

Jaunāka „DNB Latvijas barometra” pētījuma rezultāti liecina par pamatīgu vilšanos 2011. gadā Valda Zatlera ierosinātajā Saeimas atļaušanā. Iespējams, ka, balsojot par 10. Saeimas deputātu „sūtīšanu mājās”, daļa vēlēšanu jutās kā patiesi paņēmuši valsts stūri savās rokās. Tomēr ilgākā laika posmā vairumam iedzīvotāju nākas vien atzīt savu politisko bezspēcību un piekrist, ka Latvijā ir maz iespēju kontrolēt politiku darbību. Ceturtā daļa aptaujāto atzīst, ka cilvēki vairs netic, ka Saeimas atļaušana ir veids, kā uzlabot politisko situāciju valstī. Jautājums, vai kontroles iespēju patiesi ir tik maz, pelna plašāku diskusiju. Šeit var runāt pat par demokrātijas paradoksus. Latvijas vēlēšanu vairākkārt praksē ir izmantojuši iespējas neievēlēt viņus pievīlušu partiju kandidātus Saeimā. Tā šiem politiķiem ir bijusi reāla varas zaudēšana, un varētu domāt - kāds gan vēl spēcīgāks kontroles instruments ir pieejams. Tomēr pilsonis tāpēc vien nejutās politiski ietekmīgāks. Domāju, ka lielākoties šis priekšstats par politisko bezspēcību atspoguļo vairākuma sabiedrības vispārējo pesimismu. Aptuveni 50% iedzīvotāju joprojām uzskata, ka situācija Latvijā kopumā attīstās nepareizā virzienā. No otras puses - Latvijas politikai raksturīgā etniskā šķirtne objektīvi iegrožo politisko konkurenci, jo valdošās koalīcijas vēlētajiem nereti nav iespēju nobalsot par spēcīgu opozīcijas partiju, ja nosacīti krieviskās partijas šķiet nepieņemamas. Šī politiskās sistēmas īpatnība patiesi mazina kontroli pār valdošajiem politiķiem.

Iveta Kažoka, sabiedriskās politikas centra „PROVIDUS” pētniece

Jaunākā „DNB Latvijas barometra” pētījuma dati liecina, ka sabiedrībai ir mazas ambīcijas attiecībā uz 4.oktobrī gaidāmajām 12.Saeimas vēlēšanām: no tām netiek gaidīts nekas sevišķi labs, bet arī nekas slikts. Iedzīvotāji visbiežāk norādījuši, ka nekas būtisks nemainīsies (31%). Tiesa, tikai 5% iedzīvotāju uzskata, ka nākamās Saeimas sastāvs būs sliktāks nekā esošais.

Ja salīdzina augusta un jūlija datus, var secināt, ka vēlētajiem šomēnes ir kļuvuši pesimistiskāki: krities gan kopējais noskaņojums, gan tagadnes vērtējums, gan arī nākotnes prognozes. Pesimisma pieaugums ir rudens sākumam raksturīgs, taču vēlēšanu kontekstā varētu signalizēt arī par lielāku spriedzi sabiedrībā. Spriedze un protesta noskaņojums vēlēšanu kontekstā

spēj transformēties zemākā vēlētāju aktivitātē vai pārsteigumos vēlēšanu izvēlē, piemēram, balsojumos par Saeimā nepārstāvētām partijām.

Lieli pārsteigumi, manuprāt, tomēr ir maz ticami. Tam ir vairāki iemesli. Pirmkārt, vēlētājiem patlaban visvairāk rūp ekonomikas jautājumi. Parlamentā nepārstāvētām partijām ir salīdzinoši grūti pārliecināt vēlētājus par minēto jautājumu risināšanas piedāvājumu kvalitāti. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, šogad vēlētāju acīs būtiski ir pieaugusi tikai drošības un aizsardzības jautājumu nozīme. Aizsardzības jautājumos Saeimā nepārstāvētām partijām nav vienkārši vēlētājus pārliecināt, ka viņi ir prognozējama un droša izvēle. Tīkmēr iepriekšējos trīs gados tik bieži sabiedrisko diskusiju „aizdedzinošie” demogrāfijas un nacionālie jautājumi vēlētāju acīs ir nišas produkts (prioritāri interesē 10% vēlētājus), kura potenciāls ir neliels.

Otrkārt, Latvijas sabiedrība pēc 11.Saeimas ārkārtas vēlēšanām ir kļuvusi grūti mobilizējama - vairāk ticot lēnu, nevis strauju pārmaiņu iespējamībai. Lai gan, līdzīgi kā tas ir vairumā citu Eiropas Savienības dalībvalstu, vēlētāju vairākums nav apmierināts ar valdības darbu, tomēr viņi ir gatavi to tolerēt. Valdības uzticēšanās reitingi ilgākā perspektīvā ir visai stabili - pēc dažu mēnešu uzrāviena Straujuma valdības popularitāte patlaban ir atgriezies turpat, kur bija Dombrovska valdība.

Treškārt, starp Latvijas vēlētājiem optimistu ir salīdzinoši vairāk nekā pesimistu. Piemēram, dzīves pasliktināšanos pēc vēlēšanām sagaida 12% vēlētāju, kamēr 21% vēlētāju tomēr uzskata, ka dzīve pamazām uzlabosies. Tiesa, visbiežāk aptaujātie būtiskas pārmaiņas nesagaida.

Tas nenozīmē, ka vēlēšanu liktenis ir izšķirts. Pat, ja sabiedrībā cerība pēc lielām pārmaiņām ir minimāla, tas tomēr nenozīmē, ka vēlētāji pārmaiņas nevēlas. Neapmierinātība un protesta noskaņas ir pietiekamas tam, lai kāda no parlamentā nepārstāvētajām partijām, prasmīgi runājot ar vēlētājiem, spētu pārliecināt vajadzīgos piecus procentus par to, ka pārmaiņas ir iespējamās un ka tieši šī partija ir labākais šo pārmaiņu nesējs. Latvijas politikas īpatnība ir tāda, ka partija, kas knapi pārvāvējus 5% barjeru, var spēlēt izšķirošo lomu valdības veidošanā. Ja īstenotos šāds scenārijs, tad sabiedrības noskaņās valdošais miers negaidīti transformētos par politiska līmeņa zemestrīci.

Prof., Dr.hist. Ilga Kreituse, Rīgas Stradiņa universitātes Politikas zinātnes katedras vadītāja

Pilnīgi pamatotas ir iedzīvotāju bažas par nespēju kontrolēt politiskos procesus, jo parlamentārā sistēma ļauj tautai varu izbaudīt reāli tikai reizi četros gados, nododot valsts pārvaldīšanu Saeimas rokās. Kā liecina jaunākā „DNB Latvijas barometra” pētījuma rezultāti, vēlētājs arī tagad kā galveno nevērtē, ko partija darīs un kādu politiku realizēs, bet gan atsevišķu personību labo gribu un stāju. Partija netiek uztverta, kā vienots mehānisms, kuram ir jārealizē tas, kas ir solīts. To var attiecināt arī uz Saeimas atlaišanu. Vēlētājs neizvērtēja, ko sola viena steigā radīta partija bez savas reālas ideoloģijas, ar gadījuma rakstura cilvēkiem un politiskās karjeras veidotājiem, bet deva savu uzticības mandātu tāpēc vien, ka Valsts prezidents bija atļāvis šādu it kā drosmīgu, tiesa, vienlaikus paša kancelejas birokrātu rosinātu soli. Rezultāts - neticība Saeimas atlaišanas efektivitātei. Šeit gulstas vistiešākā atbildība uz Reformu partijas dibinātājiem, it īpaši uz tiem, kuri, izmantojot šo situāciju, ir kļuvuši par līdera partijas „Vienotība” vadošajiem deputātu kandidātiem uz 12. Saeimas vēlēšanām. Veidojas pretruna pašu cilvēku uztverē par partiju politisko atbildību – ja deputātu izvēlas pēc reputācijas, tad nav loģiski prasīt, lai valstī par prioritāti tik noteikta ražošana, jo tas jau ir partijas programmas un darbības jautājums, kas maz saistās ar politisko godīgumu. Vismazāk jau nu uz deputātiem varētu attiecināt teicienu “meliem īsas kājas”, jo Latvijā pilsoniskā sabiedrība ir ļoti vāja un masu informācijas līdzekļi jau ilgāku laiku sargsuņa funkciju pilda ļoti selektīvi un vārgi.

Agnese Rutkovska, Latvijas Bankas ekonomiste

Jaunākais „DNB Latvijas barometra” pētījums šoreiz veltīts politikai un gaidāmajām 12. Saeimas vēlēšanām. Gandrīz deviņi no desmit jeb 86% aptaujāto norāda, ka ir maz iespēju kontrolēt politiķu darbību. Vārds „kontrolēt” šajā jautājumā man šķiet neveiksmīgs, es izvēlētos jautājumu formulēt – vai ir iespējas ietekmēt. Kontrolēšana vairāk saistās ar tiesībsargājošajām iestādēm, Valsts ieņēmumu dienestu u.tml. Tomēr iespējas sekot līdzi politiķu aktivitātēm un ietekmēt vēlēšanu rezultātus ir visiem balsstiesīgajiem Latvijas pilsoņiem. Jautājums vien, cik kritiski izvērtējam partiju programmas un potenciālos deputātu kandidātus?

Protams, nav garantijas, ka partiju programmas tiks realizētas. Bet nevar prasīt arī to, kas tur nav pat rakstīts. Latvijā jau ilgstoši veidojas paradoksāla situācija - iedzīvotāji vēlas redzēt sociāli atbildīgu politiku, ienākumu nevienlīdzības mazināšanos, bet vienlaikus ievēl partijas ar liberālu politiku ekonomikas jomā, kuras liek pavisam citus akcentus savās programmās. Nereti tiek solītas arī pilnīgi pretējas lietas, tā samērā skaidri demonstrējot, ka programma ir tikai lozungu apkopojums. Tomēr šāda politiku pavirša attieksme pret programmām ir tāpēc, ka paši vēlētāji tās faktiski nelasa un atbildību nepieprasa. Arī „DNB Latvijas barometra” pētījumā kā trīs galvenie aspekti, ko vēlētāji ņem vērā vēlēšanās, ir partiju līderu (36%), deputātu kandidātu (35%) un partijas biedru (29%) līdzšinējā darbība. Tikai 21% aptaujāto trīs svarīgāko aspektu vidū minēja partijas nostādnes ekonomiskajos un nacionālajos jautājumos. Tā šķiet tikpat pavirša attieksme pret vēlēšanām un politiķiem kā vēlāk politiķiem pret programmām un vēlētājiem.

Otrs interesantākā lieta „DNB Latvijas barometra” pētījumā man šķita jautājumi par trim prioritātēm valsts budžeta veidošanā un tas, kā tās ir mainījušās laika gaitā atbilstoši norisēm ekonomikā un ārpolitikā. Salīdzināšanai pieejami divi mērījumi – 2010. gads, tālāk krīzes laiks, un 2014. gads ar samērā stabilu tautsaimniecības izaugsmi, bet augstu nenoteiktību ārpolitikā un ārējā pieprasījuma jomā Krievijas - Ukrainas konflikta un ieviesto sankciju eksportprecēm dēļ.

Kā nemainīga prioritāte saglabājas veselības aprūpe (2010. gadā aktuāla 60% aptaujāto, 2014. gadā – 61%) un ekonomika, eksporta veicināšana (2010. gadā aktuāla 57%, 2014. gadā - 54%). Salīdzinājumā ar krīzes periodu patlaban samazinājusies sociālās jomas (pabalstu, pensiju) un finanšu un budžeta politikas (nodokļu, budžeta deficīta mazināšanas utt.) aktualitāte, bet Krievijas - Ukrainas konflikta fonā ir nozīmīgi pieaugusi aizsardzības (2010. gadā tā šķita aktuāla vien 4% aptaujāto, bet 2014. gadā - jau 18%) un ārlietu (starpvalstu sakaru stiprināšana, vēstniecību darbs u.c.) prioritātes – kāpums no 5% uz 10%.

No malas vērojot partiju vēlēšanu kampaņas, nerodas pārlicība, ka vēlēšanu prioritāšu maiņa politikas jautājumos būtu ņemta vērā. Pārsvārā partijas cenšas izcelt savas stiprās puses, un lozungi ir gandrīz nemainīgi jau „pārdesmit” gadus. Domājams, ka kampaņu organizētāji paļaujas uz to, ka programmu prioritātēm būs maza loma un galvenais akcents jāvelta pašiem kandidātiem un to veiktajiem darbiem. Aptauja netieši norāda, ka šī pieeja būs rezultatīvākā. Manuprāt, šī atziņa nav iepriecinoša.

Andris Saulītis, sociālantropologs

No vienas puses, ir patīkami redzēt, ka sabiedrība nesagaida straujas pārmaiņas Latvijas politiskajā un ekonomiskajā attīstībā pēc Saeimas vēlēšanām. Citiem vārdiem sakot, tādu vientiešu, kuri cer 5. oktobrī pamosties jaunā pasaulē, faktiski nav. Jaunākā „DNB Latvijas barometra” pētījuma rezultāti liecina, ka trešdaļa aptaujāto no jaunās Saeimas nesagaida būtiskas izmaiņas. Tiesa, nav maz arī to, kuri uzskata, ka dzīve uzlabosies - bet tas notiks lēnām un pakāpeniski. Tāpat priedē fakts, ka sabiedrība vairs neuzskata Saeimas atlaišanu par brīnumu pilnu glābšanas riņķi no problēmām, kas valda politiskajā vidē. Strauju pārmaiņu vietā sabiedrība sagaida stabilitāti un lēnu, konsekventu politiskās un ekonomiskās vides attīstību, sagaidot arī aizsardzības stiprināšanu, korupcijas mazināšanu (kas, starp citu, nav minēta nevienā no parlamentā esošo partiju priekšvēlēšanu programmā) un citu jautājumu sakārtošanu. Turklāt svarīgākās prioritātes, pēc respondentu domām, nav nedz integrācijas un ģimeņu vērtību jautājumi, nedz arī termiņuzturēšanās atļaujas - likumu iniciatīvas, kuras septembrī Saeimas sēdēs skatītas uz nebēdu.

No otras puses, cerības uz valsts attīstību joprojām tiek saistītas ar spožiem līderiem un konkrētiem deputātu kandidātiem, liecina aptaujas rezultāti. Saeimas vēlēšanas Latvijā joprojām ir skaistumkonkurss konkrētiem indivīdiem. To nav izdevies pilnībā likvidēt arī ar izmaiņām priekšvēlēšanu aģitācijā un aizliegumam vienai un tai pašai personai kandidēt vairākos vēlēšanu apgabalos. Sabiedrības kāre pēc uz vienas rokas pirkstiem saskaitāmām personām, kuras spēs nodrošināt simt deputātu paklausību, radījis politisko vidi Latvijā, kurā priekšvēlēšanu laiks ir nevis partiju sacensības, bet gan politiķu savstarpēja sāncensība (reizēm pat savas partijas ietvaros). Diemžēl aizejošais parlaments nav veicis būtiskas reformas, lai palielinātu partiju ietekmi pār atsevišķiem indivīdiem, vai arī palielinājis konkrētu kandidātu atbildību vēlēšanu priekšā, piemēram, palielinot vēlēšanu apgabalu skaitu. Tāpēc nepārsteidz, ka iedzīvotāji nejūt iespēju ietekmēt politiķus.

Ojārs Skudra, Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Komunikācijas studiju nodaļas asociētais profesors

Iepazīstoties ar nesen publicēto „DNB Latvijas barometra” pētījuma rezultātiem un ņemot vērā arī savus personīgos novērojumus, prognožu zemu dalību 12.Saeimas vēlēšanās. Salīdzinot ar situāciju pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām, patlaban nekas nav radikāli mainījies, ja abstrahējamies no proeiropeisko Latvijas intelektuāļu „Mobilizācijas pavēstes”. Turklāt Valda Zatlera „politiskais eksperiments” tiek uzskatīts par neizdevušos. Neuzticēšanās politiskajām partijām, Saeimai un valdībai arī atgrūž no dalības vēlēšanās. Līdzīgas tendences, ieskaitot lielāko politisko partiju biedru skaita samazināšanos, ir novērojama arī citās Eiropas Savienības valstīs.

Turklāt, ja adekvāta ir indikatoru uzraudzītā politikas personalizācijas tendence (kas gan Latvijā vienmēr ir dominējusi), vēlēšanu laikā notiks aktīva sarakstu svīturošana. Tie 45 - 55% iedzīvotāju, kuri piedalīsies vēlēšanās, savu neapmierinātību izpaudīs, svītrojot netīkamos kandidātus, jo kāds ir „jāsauc pie atbildības” par „nepareizo Latvijas attīstības virzienu”, kuram gan nav ne ekonomiska, ne politiska apzīmējuma. Savukārt plusiņus saliks tie 20-25% vēlēšanu, kuriem nav principiālu iebildumu pret norisēm ekonomikā un politikā, kas gan nenozīmē, ka viņi nepiedalīsies kandidātu svīturošanā.

Jāatzīmē, ka būs relatīvi nenozīmīga Krievijas un Ukrainas konflikta faktora ietekme uz politisko izvēli vēlēšanās. Kā liecina pētījuma rezultāti, krievvalodīgie nekādus draudus nesaskata, bet lielāko daļu latviešu nomierināja NATO.

Vēlēšanās paredzu veiksmīgu iznākumu populistiskās Ingūnas Sudrabas un viņas „kabatas partijas” „No sirds Latvijai” kampaņai (droši pārvarēs 5% barjeru). Rezultāts varētu būt vēl iespaidīgāks, ja nebūtu sabiedrotās „Saskaņas” pro-Krievijas Federācijas politikas. „Taisnīgas algas un pensijas” – arī aplokšņu algu saņēmējiem un ēnu ekonomikas „darbaļaudīm” – vēl

izcilāku cinismu un populismu demonstrēja tikai J.Zīgerists. Par labu I.Sudrabas tēlam strādā daļas latviešu vēlētāju autoritārā domāšana/mentalitāte, kura balstīta cerībā uz vadoni - brīnumdari. Piederība pareizticīgo konfesijai un draudzība ar Krievijas Federāciju varētu pievērst partijai „No sirds Latvijai” tos V.Zatlera vēlētājus, kuri cerēja, bet nesagaidīja „Saskaņas” „ņemšanu” valdībā.

Iespējama arī Krievijas politiskā spiediena pastiprināšanās pēc vēlēšanām, ja „Saskaņa” ievērojami apsteigs „Vienotību” un vēlētāju līdzdalība vēlēšanās būs zema (aptaujā uzrādīto faktoru rezultātā). Taču Krievijas Federācijas cinisks un atklāts spiediens uz Latvijas Republikas politisko eliti pēc vēlēšanām būs vērojams jebkurā gadījumā, it īpaši, ja Eiropas Savienības un NATO vadība uz to nereaģēs asi nosodoši, izmantojot diplomātiskos kanālus. Būtiska nozīme būs Latvijas Krievu savienības iekļūšanai vai neiekļūšanai Saeimā. Ja iekļūs, tad sekos braucieni uz Krievijas Federāciju, ieskaitot Krimu, un citas politisko PR akcijas.

Jānorāda, ka, piepildoties šādai prognozei, Saeima reāli pārstāvēs trešdaļu sabiedrības, bet pārējā ieslīgs politiskā apātijā, atbilstoši individuālo atbildību noraidošajam „ko nu es”. Tad pieaug valsts politiskā nestabilitāte, populistiskie un eiroseptiskie noskaņojumi. Ar „Liepājas metalurga” un bankas „Citadele” ne/pārdošanu saistītie notikumi, kurus agresīva populisma garā izmanto „Saskaņa”, „No sirds Latvijai”, „Latvijas Reģionu apvienība”, „Vienoti Latvijai”, arī var ietekmēt vēlētāju aktivitāti un attieksmi pret „augam gudri” (plus „Pasažieru vilciens”). Valdības koalīcija, kas politiski pārstājusi eksistēt, nepiedāvā skaidru un pārliecinošu perspektīvu - ekonomiski un sociāli - tāpēc, domā Latvijas „politiskie strausi”, uzskatām, ka „nav par ko balsot” un „kāda gan tam visam jēga, ja nekas nemainās.” Ļoti pateicīga augsne provokācijām pirms vēlēšanu dienas.

Izšķiroša nozīme notikumos pēc vēlēšanām būs I.Sudrabas un Latvijas Krievu savienības panākumiem vai zaudējumiem, kā arī aizkulišu mēģinājumiem „nopirkt” valdību, kas varētu būt dzejnieces Māras Zālītes ierosinātās A.Kirhenšteina balvas cienīga.

Ieva Strode, tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra „SKDS” sociālo un politisko projektu direktore

Jaunākā „DNB Latvijas barometra” pētījuma dati ļauj aplūkot sabiedrības dienaskārtību un tās izmaiņas - lai arī iedzīvotāju apmierinātība ar ekonomisko situāciju ir pieaugusi, līdzīgi kā pirms četriem gadiem aktuālākās problēmas ir veselības aprūpe, ekonomika un sociālā joma. Īpašs pārsteigums tas nav, jo, neskatoties uz situācijas uzlabošanos, labāku valsts un ģimenes materiālo situāciju, liela daļa iedzīvotāju joprojām ir kritiski noskaņoti. Par sabiedrības noskaņojumu un nedrošības kontekstu gan liecina tas, ka aizsardzība un ārlietas par prioritātēm valsts budžetā ir atzītas biežāk nekā 2010.gadā.

Jāpiebilst, ka, domājot par nākamo parlamentu, cilvēki prognozē pakāpenisku dzīves un ekonomikas uzlabošanos un dziļāku integrāciju Eiropas Savienībā, lai arī daļa pieļauj Krievijas ietekmes pieaugumu un situācijas pasliktināšanos. Jāatzīmē gan, ka trešdaļa aptaujāto uzskata, ka 12.Saeimas laikā nekas būtiski nemainīsies.

Manuprāt, ļoti interesanti ir salīdzināt arī datus, ko iedzīvotāji gaidīja un sagaidīja no ārkārtas vēlēšanām. 2011.gada augustā („DNB Latvijas barometrs” Nr.40) 29% aptaujāto prognozēja, ka ārkārtas vēlēšanas neko nemainīs. 2014.gada augustā 41% aptaujāto norāda, ka tās neko nav mainījušas. Turklāt pirms trīs gadiem 32% aptaujāto domāja, ka politiķi rēķināsies ar to, ka Saeimu var atlaist, tāpēc strādās labāk un aktīvāk, bet 2014.gadā tikai 7% aptaujāto uzskata, ka deputāti šī iemesla dēļ ir uzlabojuši savu darbu. 2011.gadā 25% aptaujāto domāja, ka sabiedrība kļūs aktīvāka un vairāk prasīs no politiķiem, bet 2014.gadā tikai 12% aptaujāto uzskata, ka tā ir noticis.

Jāpiebilst, ka pirms trīs gadiem arī 9% aptaujāto ticēja, ka šīs vēlēšanas ļaus mazināt korupciju un bagātu cilvēku ietekmi uz politiskajiem lēmumiem, bet 2014.gadā tikai 4% aptaujāto uzskata, ka tā ir noticis. Galu galā - pirms 3 gadiem tikai 4% aptaujāto uzskatīja, ka situācija kļūs sliktāka, nekā būtu bijusi bez ārkārtas vēlēšanām, bet 2014.gadā tā domā 9% aptaujāto. Līdz ar to nav pārsteigums, ka šogad 25% iedzīvotāju par ārkārtas vēlēšanu rezultātu uzskata faktu, ka cilvēki vairs netic, ka Saeimas atlaišana ir veids, kā uzlabot politisko situāciju valstī. Faktiski to var novērot ikdienā, atceroties, cik bieži pirms 11.Saeimas vēlēšanām tika aicināts atlaist Saeimu, bet cik bieži – pēc tām.

Ko šis viss liecina par gaidāmajām Saeimas vēlēšanām – tās notiks laikā, kad iedzīvotāju vērtējums situācijai valstī un pie varas esošajiem politiķiem ir visnotaļ kritisks, bet valsts nākotni (turklāt ne tikai ekonomisko) apdraud ārēji spēki, kurus ietekmēt Latvijas politiķi var tikai nosacīti. Kādus kritērijus par svarīgākajiem savas partijas izvēlei atzīs vēlētāji un ko viņi būs mācījušies no ārkārtas vēlēšanām, mēs zināsim jau drīz.

Valters Ščerbinskis, Dr. hist., Rīgas Stradiņa universitātes Eiropas studiju fakultātes docents

Zināms pesimisms attiecībā uz iedzīvotāju iespējām kontrolēt politiskās norisēs Latvijā nav nekāds pārsteigums. No vienas puses, tā ir neatņemama sastāvdaļa demokrātiskajā politiskajā procesā ar visu emociju spektru jau no 20. gadsimta 90. gadu sākuma pirmajiem brīvības gadiem, no otras puses - to aktīvi veicina opozicionārās partijas ar mērķi nokļūt vai atgriezties pie varas un, ļoti iespējams, te ir arī ārvalstu intereses. Jautāti par izmaiņām Latvijas politiskajā vidē pēc ārkārtas vēlēšanām, salīdzinot liela daļa aptaujāto tomēr saskata dažāda veida pozitīvas izmaiņas. Manuprāt, tas ir diezgan zīmīgi valstī, kur

„DNB Latvijas barometrs” Nr.72

dažkārt izteikti valda negativisms un viss, kas saistīts ar politiku, tiek uztverts ar noliegumu. Iespējams, sabiedrība ir kļuvusi aktīvāka, vairāk prasot no politiķiem, vai arī citu iemeslu dēļ politiķi valsts labā strādā labāk nekā pirms Saeimas atļaišanas. Pieļauju domu, ka varbūt arī nē noteiktāk sevi piesaka apzinīga un politiski izglītota vidusšķira, kura savu nākotni redz pārtikušā Latvijā. Gribas cerēt, ka reizē ar valsts saimniecisko atveseļošanos no krīzes atbildīgāki savos spriedumos ir kļuvuši arī pilsoņi. Un gribas cerēt, ka šis atbildīgums noteiks vēlētāju izvēli Saeimas vēlēšanās.

„DNB Latvijas barometra” Nr.72 aptaujas tehniskā informācija

PĒTĪJUMA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
ĢENERĀLAIS KOPUMS	Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	1000 respondenti (ģenerālajam kopumam reprezentatīva izlase)
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	1002 respondenti (t.sk. 847 LR pilsoņi)
IZLASES METODE	Stratificētā nejaušā izlase
STRATIFIKĀCIJAS PAZĪMES	Administratīvi teritoriālā
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Tiešās intervijas respondentu dzīves vietās
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visi Latvijas reģioni (127 izlases punkti)
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	No 08.08.2014. līdz 21.08.2014.

SASNIEGTĀS IZLASES SALĪDZINĀJUMS AR IEDZĪVOTĀJU STATISTIKU

	Respondentu skaits izlasē (%) pirms svēršanas	Respondentu skaits izlasē (%) pēc svēršanas*	LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 07.02.2014.
KOPĀ	100.0	100.0	100.0

REĢIONS

Rīga	33.2	32.3	32.3
Pierīga	16.9	17.8	17.8
Vidzeme	10.6	10.1	10.1
Kurzeme	12.4	12.9	12.9
Zemgale	12.0	12.2	12.2
Latgale	15.0	14.7	14.7

DZIMUMS

Vīrieši	45.2	47.5	47.5
Sievietes	54.8	52.5	52.5

TAUTĪBA

Latvieši	59.0	58.3	58.3
Citi	41.0	41.7	41.7

VECUMS

18 - 24 g.v.	11.6	11.9	11.9
25 - 34 g.v.	21.6	20.6	20.6
35 - 44 g.v.	17.8	18.7	18.7
45 - 54 g.v.	17.6	19.1	19.1
55 – 74 g.v.	31.5	29.7	29.7

STATUSS

Strādājošie	63.0	63.9
Nestrādājošie	37.0	36.1

IZGLĪTĪBA

Pamatizglītība	12.2	12.1
Vidējā, vidējā profesionālā	59.9	60.3
Augstākā	27.9	27.6

PILSONĪBA

LR pilsoņi	84.5	84.5
Respondenti bez LR pilsonības	15.5	15.5

*Dati tika svērti pēc pazīmēm: reģions, tautība, dzimums, vecums.

„DNB Latvijas barometra” Nr.72 aptaujā izmantotā anketa

I DAĻA - INDIKATORI

N1. Vai, Jūsaprāt, situācija Latvijā kopumā attīstās pareizā vai nepareizā virzienā?

Pareizā	1
Nepareizā	2
Grūti pateikt/ NA	8

N2. Kā Jūs šobrīd vērtējat Latvijas valdības darbu? Vai Jūs ar to esat...

Pilnībā apmierināts	1
Drīzāk apmierināts	2
Drīzāk neapmierināts	3
Pilnībā neapmierināts	4
Grūti pateikt/ NA	8

N3. Kā Jūs novērtētu pašreizējo Latvijas ekonomikas stāvokli? Vai, Jūsaprāt, tas ir...

Ļoti labs	1
Drīzāk labs	2
Viduvējs	3
Drīzāk slikts	4
Ļoti slikts	5
Grūti pateikt/ NA	8

N4. Vai, Jūsaprāt, Latvijas ekonomikas situācija šobrīd kopumā uzlabojas, nemainās vai arī pasliktinās?

Uzlabojas	1
Pasliktinās	2
Nemainās	3
Grūti pateikt/ NA	8

N5. Domājot par Latvijas ekonomikas stāvokli pēc 12 mēnešiem, vai, salīdzinot ar pašreizējo situāciju tas, Jūsaprāt, visdrīzāk būs...

Ievērojami uzlabojies	1
Nedaudz uzlabojies	2
Nebūs mainījies	3
Drīzāk pasliktinājies	4
Ievērojami pasliktinājies	5
Grūti pateikt/ NA	8

N6. Kā Jūs novērtētu savu/ savas ģimenes pašreizējo finansiālo stāvokli? Vai, Jūsaprāt, tas ir...

Ļoti labs	1
Drīzāk labs	2
Viduvējs	3
Drīzāk slikts	4
Ļoti slikts	5
Grūti pateikt/ NA	8

N7. Domājot par Jūsu un Jūsu ģimenes materiālo stāvokli pēc 12 mēnešiem, vai, salīdzinot ar pašreizējo situāciju tas, Jūsaprāt, visdrīzāk būs...

Ievērojami uzlabojies	1
Nedaudz uzlabojies	2
Nebūs mainījies	3
Drīzāk pasliktinājies	4
Ievērojami pasliktinājies	5
Grūti pateikt/ NA	8

N8. Kādas, Jūsaprāt, šobrīd kopumā ir iespējas Latvijā atrast labu darbu? Vai, Jūsaprāt, tās ir...

Ļoti labas	1
Drīzāk labas	2
Viduvējas	3
Drīzāk sliktas	4
Ļoti sliktas	5
Grūti pateikt/ NA	8

II DAĻA – POLITIKA

R1. Novērtējiet, lūdzu, zemāk minētos apgalvojumus un pasakiet, vai Jūs tiem pilnīgi piekrītat, drīzāk piekrītat, drīzāk nepiekrītat vai pilnīgi nepiekrītat!

		Pilnībā piekrīt	Drīzāk piekrīt	Drīzāk nepiekrīt	Pilnīgi nepiekrīt	Nezin/ NA
1	Iedzīvotājiem Latvijā ir maz iespēju kontrolēt politiķu darbību	1	2	3	4	8

R2. Pašreizējais – 11.Saeimas sasaukums tika ievēlēts ārkārtas vēlēšanās pēc tam, kad Valsts prezidents Valdis Zatlers atlaida iepriekšējo Saeimu. Ko, Jūsaprāt, ārkārtas Saeimas vēlēšanas mainīja Latvijas politiskajā vidē? (Atzīmēt visas piemērotās atbildes!)

Politikā ir kļuvis izlēmīgāki, pieņemot ātrus un efektīvus lēmumus	1
Politikā mazāk manipulē ar lēmumiem/informāciju, lai gūtu atbalstu	2
Politikā mazāk tirgojas ar amatiem	3
Politikā rēķinās, ka var tikt atlaisti, tāpēc strādā labāk, aktīvāk	4
Sabiedrība kļuvusi aktīvāka, vairāk prasa no politiķiem	5
Valstī mazinājusies korupcija un bagātu cilvēku ietekme uz politiskajiem lēmumiem	6
Politikā kļuvis nekompetentāki – pieņem nepārdomātus lēmumus	7
Politikā kļuvis bezkaunīgāki gan vārdos, gan rīcībā	8
Politikā mazāk domā par valsts nākotni, bet gan vairāk par savu	9
Situācija kļuvusi sliktāka, nekā tā būtu bijusi bez ārkārtas Saeimas vēlēšanām	10
Cilvēki vairs netic, ka Saeimas atļaušana ir veids, kā uzlabot politisko situāciju valstī	11
Cita atbilde (<i>norādīt, kas!</i>).....	12
Nekas nav mainījies	13
Grūti pateikt/ NA	98

R3. Šajā kartītē ir uzskaitīti vairāki nesen izskanējuši aicinājumi, ar ko nākamajai Saeimai un valdībai vajadzētu sākt savu darbu, kam pievērst galveno uzmanību. Kas no tā Jums šķiet 3 svarīgākās jomas? (Izsniegt kartīti R3! Ne vairāk kā 3 atbildes!)

Jāstiprina iekšējā un ārējā drošība	1
Aktīvāk jāintegrē krievu valodā runājošie iedzīvotāji Latvijas sabiedrībā	2
Jādomā par Latvijas enerģētisko neatkarību	3
Jāsakārto termiņuzturēšanās atļauju jautājums	4
Jāsakārto izglītības sistēma (izglītības programmu saturu, pedagogu kvalifikāciju/algas utt.)	5
Jāsakārto būvniecības regulējums, nodrošinot stingrāku kontroli	6
Jāsakārto valsts autoceļi	7
Jāveicina investīciju piesaiste Latvijai	8
Jāveicina ražošanas attīstība Latvijā	9
Jālikvidē korupcija	10
Jāpanāk tautsaimniecības uzplaukums	11
Jāpalielina (jāindeksē) pensijas	12
Jāatrisina demogrāfijas problēmas	13
Jāsakārto nacionālie jautājumi	14
Cits (<i>norādīt, kas!</i>).....	15
Grūti pateikt/NA	98

R4. Sakiet, lūdzu, kādus 3 galvenos aspektus Jūs ņemat vērā, izvēloties, par ko balsot vēlēšanās! (Izsniegt kartīti R4! Atzīmēt līdz 3 atbildēm!)

Lai partija / tajā esošie politiķi nebūtu „sasmērējušies” (publiski izgāzušies, pārkāpuši likumu, vainoti korupcijā utt.)	1
Kas neriskē, tas nevinē - balsoju par jaunajām partijām, jo valstī vajag pārmaiņas	2
Partiju/ sarakstu piedāvājumi (darbības programmas, solījumi)	3
Partiju līderi, viņu līdzšinējā darbība	4
Deputātu kandidāti, viņu līdzšinējā darbība	5
Deputātu kandidātu/ attiecīgā saraksta darbība iepriekšējā Saeimā	6
Attiecīgā politiskā spēka darbība kopumā (citu partijas/ organizācijas biedru darbība)	7
Politisko spēku aktivitātes priekšvēlēšanu kampaņu laikā (reklāmas, pasākumi utt.)	8
Draugu, ģimenes locekļu ieteikumi, par ko balsot	9
Politiskā spēka (partijas/ organizācijas) nostādnes (piem., ekonomiskajos, nacionālajos jautājumos)	10
Citi apsvērumi (<i>lūdzu, norādīt!</i>).....	11
Nebalsošu ne par vienu partiju (iemetīšu urnā tukšu aploksni) vai nepiedalīšos vēlēšanās [ATBILDI NEPIEDĀVĀT]	12
Grūti pateikt/NA	98

R5. Kuras 3 jomas, Jūsaprāt, jaunievēlētajiem Saeimas deputātiem būtu jānosaka par prioritātēm, veidojot nākamā gada valsts budžetu? (Izsniegt kartīti R5! Izvēlēties līdz 3 atbildēm!)

Kultūra	1
Izglītība	2
Veselības aprūpe	3
Iekšlietas (policija utt.)	4
Ārlietas (starpvalstu sakaru stiprināšana, vēstniecību darbs utt.)	5
Aizsardzība	6
Ekonomika (eksporta veicināšana utt.)	7
Infrastruktūras uzlabošana	8
Finanšu un budžeta politika (nodokļi, budžeta deficīta samazināšana utt.)	9
Tieslietas (tiesu sistēmas sakārtošana utt.)	10
Sociālā joma (pabalsti, pensijas utt.)	11
Lauksaimniecība	12
Vides aizsardzība	13
Cita joma	14
Nav atbildes [ATBILDI NEPIEDĀVĀT]	98

R6. Kuri apgalvojumi ir vistuvākie Jūsu prognozēm par dzīvi nākamās - 12.Saeimas laikā? (Atzīmēt visas piemērotās atbildes!)

Ekonomika tiks pilnīgi sagrauta	1
Ekonomika lēnām uzlabosies	2
Ekonomika strauji uzlabosies	3
Dzīve arvien vairāk pasliktināsies	4
Dzīve lēnām uzlabosies	5
Dzīve strauji uzlabosies	6
Pie varas nāks spēcīgi politiķi, kas izglābs Latviju	7
Politiķi vairāk domās par sabiedrības vajadzībām	8
Jaunais Saeimas sastāvs būs sliktāks par iepriekšējo	9
Valstī tiks ieviesta kārtība	10
Sabiedrība kļūs aktīvāka, vairāk centīsies ietekmēt politiskos lēmumus	11
Latvijā pieaugs Krievijas ietekme	12
Vēl ciešāk integrēsimies Eiropas Savienībā	13
Latvija demonstrēs lielāku neatkarību (no citām valstīm, starptautiskajām organizācijām), pieņemot lēmumus	14
Nekas būtiski nemainīsies	15
Nekas no minētā neatbilst	16
Nezinu	98

R7. Kuru sakāmvārdu vajadzētu ņemt vērā politiķiem, domājot par darbu Saeimā? (Izsniegt kartīti R7! Viena atbilde!)

Ne ik reizes tam taisnība, kas stipri blāuj	1
Viens maitājies ābols samaitā daudzus citus	2
Rokas klēpī maizi nepelna	3
Melēm īsas kājas	4
Katrai ziemei sava vasara	5
Cilvēks otru mūžu nedzīvo	6
Labāk maizes riecieniņš ar godu nekā klaips ar negodu	7
Labāk nabags nekā zaglis	8
Godīgi dzīvot grūti, bet labi	9
Kur satiecība, tur laime	10
Kas acis asarām izmazgājis, tas redz daudz labāk	11
Nevienu no šiem	12
Nezinu	98

Papildu informācija:

Teika Lapsa

DNB bankas sabiedrisko attiecību vadītāja

Tel. 29161561

E-pasts: teika.lapsa@dnb.lv